Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьйла 1923 шера дезз ● ЕРА, 28 ИЮНЬ, 1979 ШУ. ● № 77 (6089). ● Мах 2 кепек.

АХАРХО, АХКАН ДЕНО ШУ КХОАБ!

РАЙОНЕ ЭГТАРА ХЬАЛХАРЧАРЦА

Нйс бlаь гектара тlа да МагIалбинерча «Луч» совхоза ка бола ялаташ. Сихен ца дойташи уж чуэцара лаьрххlа дика кийчо я ь, районе эгтара хьалхарчарца дlаболабаьб ухаза хlи-марс. Дерриге ялаташ хьекхари ардари къаьста долаш чуэца лаьрхlад совхозе.

Кхо агрегат я ухаза ялаташ хьоккхаш. Диъ фелха дийнахьа 350 гектара тlара мукх хьекха масарех Iобилла кхийлад комбайнерий Гетагажев Хьажбикара, Иножаея Iаддалий, Хасанов Михаила. Болх цlена а беш, хlара дийнахьа цаl-ах — шиъ балха норма кхоачашъю царех хlаране ялаташ чуэцача.

Къаьстта лакха овсарле йолаш къахьег цlи хезача комбайнера Гетагажев Хьажбикара. 40 гектарага дlакхоачабаьб цо шиъ агрегатаца цхьан дийнахьа хьекха касарех Iобулла мукх. Из районе эгтара лакхара хьоькам бu, иштта аьлча, района рекорд я из.

Касараш докъалуш лахьа мукх сардаш я комбайнерий шоллагlйола отряд. Кхо бlаь совгlа гектара тlара мукх аьрда баьккхаб совхоза механизаторащ хlинцалехьа. Хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 18 центнер мукх чуэц совхозе. Из ю хьуьнъам бац укх шера эттача халача хаоттама хьалашка хьежача.

Шо къаьстта отряд я ялаташ чуийца даьккхача кхашкера ча дlаарахозаш. Из болх дикен сихен дlахьо тракториста Варойнин Чиикоси.

— Укх шера хlи-марс кинатоций методах чакхбаккха лаьрхlад оьха, — дуьц совхоза директора Хамхоев Салмана. — Цо новкъостал ду тхона ялаташ чуэцаш дуьррига балхаш цхьатарра дина дlадахьа. Укх шера дерриге ча хьайбашна Iа доккхаргдолча моттигашка аргlаш а дах дlаоттаде лаьрхlад оьха. Хlинцалехьа жа латтача шин отарешна маьхка ча аргlаш дlаоттаде вlаштlехьдаьккхад тха.

Ловцца аьлча, цхьан комплексах дlахьо совхоза механизаторашна хlи-марса дерригга кхашкара балхаш. Шо къаьстта мехотряд я ялатех мукъадаьккхина кхаш оьхаш, цига шолагlа культураш дlаюш.

Докъарий кховчам вlаштlехьбоаккхача новкъостал хургдолаш къаьстта чlоагlа йоаьхо ю бовхаме пожнивной культураш дlаера деша. Укх шера на бола ялат чу а дена мукъадаьккхача кхашка 400 гектара тlа доакъара хьажкlаш дlае лаьрхlад совхозе. Хlанз ялаташ чуэцарца цхьане уж юха а дlадера лаьтташ кийчдеш бе совхоза механизатораш.

Иштта пятилетка дийлагlча шерара ялаташ сихен ца дойташи чуэцара тlехьа социалистически ядъе а баьнна, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба совхоза механизатораш. Хlанз кlа чуэц болабеннаб уж. Из а хьаккари ардари къаьста долаш чуэца лерхl боахаме.

А. БАСИЕВ.

КХАЙ ТIА ЦА ДУТАШ

Укх шера 401 гектара тlара гурахьа дlадийна ялат чуда дезаш ба Гудермесски района «Кошкельдинский» совхоза къахьегамхой. Кlа а мукх а 10 балха дийнахьа чула социалистически декхар тlайийцад цар.

Мукх 100 гектара тlа бар совхозе. Из чуийца баьккхаб механизатораш хьаккари ардари къаьст-къаьста долаш.

Ипатовций методах цхьан комплексагlа ду ялат чуэцара балхаш. Мукх чуийца баьккха кха сиха чах мукъа а даьккха овхаш до. Цига доакъара хьажкlаш дlае лаьрхlад совхозе.

Хlанз кlа чуэцаш ба механизатораш. Дошо бос болча форда тlа лелача кемашта тера я ялат чуэцаш йоахка комбайнаш. Ерригаш а йиъ — цхьаннеха тlехьа шоллагlъар йолаш кхай гаьнагlарча доазонгахьа йолх уж. Царел совгlа кlа хьоккхаш шин жатка я.

Укхаза кхай йисте йоккхача гаьна кlала ба ялат чуэцаш деча балхашта тlахьожам лоаттабара вlашагlъелладча штаба юкъебоагlа совхоза директор Шидаев Ахьмадсолта, парткома секретарь Хиэриев Мохьмаджан, отделене управляющи Ленина орден лелаю Арсанбиев Ярагlи. Гаьна йоаццаш тlехьтесса сварочни агрегат а йолаш «техничка» яха машин латт, еха агрегат тоав кийча болаш.

Ялат мел цlена, дика чуэц хьожк тхо. Бlаь метр совгlа никъ бича арданза яххайтта кlи ма мара корбабзар тхона.

— Царех а ахаш маре нийсаургдацар ка болча культураште лене йолча «пилильщик» яхача садоалача хlамо кlиниа пулам даь дацаре, — йоах Арсанбиев Ярагlа.

Боарамга хьежна лоха а хьожк кlа. Цу гlулакхо вlаштlехьдоалийтаргда духхагlа ча Iалашде а аттагlа лаьтта аха и.

Тхо латтача хьатlаьххар комбайнаш. Аргlагlа шоллагlа йоагlачун тlа михо лоазаеш цlе вымпел йоал. Из лелаеш за хьалхарчы дийнахьа 230 центнер ялат аьрда Висуров Гlойсолта. Яхье хьалхара моттиг яккхарах вымпели 10 сом ахчей делар цунна тахан болх дlаболабалехьа Iуйрийна.

Хlара комбайна тlа ядаьда на лелаечо тlайийца социалистически декхар. Масала, Висурова комбайна тlа долчо хьахьокхачох цо доаз дешнад укх шера 350 тонн ялат арда.

Гаьна йоаццаш цхьа комбайн сецар. Из лелаечо чlоагlа сигнал техар. Кхай йисте лаьттача машинех цаl тlаяхар цунга. Бункер ялатах йоассаьччул тlехьагlа комбайнеро хьакховдадаьча шин наьхата тlа кулг а яьдаь царех цаl шийга а дита хеккха хьатта вахар шофер.

Хlара комбайнерага цун тайпан цlийн бункера чу Iовш долча ялата юкъерча довала цифрен тlалаттош талонаш я. Ялат дlадахьа тlаьвачча хlара шоферо шийн талона тlа кулг а ладий царех цаl шийца дlахьу, хlаьта дlайийхьар ялатаца цхьана хьатта дlа а лу. Цу гlулакхо никъ битац кулга цlена боацача нaxa, торо хулийт хlара саго баьча балха, социалистически яхьа сиха а цlенданта итог е.

Тlакхаьчар деккъа ха. Кхача бахьаш еэча машина юхе Iийне гулбелар механизатораш а шофераш а. Уж хlама яа Iохайщача кхай тlа социча комбайний, тракторий технически хьалага хьажа бахар совхоза кертера инженер Н. Канаеви механик Д. Атабаеви.

— Механизаторашо хlама йиа боеллалца комбайнашка, тракторашка хьожаш, тоас еза оатхал тоаеш болх бергба цар, — йоах Ахьмадсолтас.

Хlаьта повараш бе шоай балха гоьзая дика карасроаль Абдурашидова Зура, Абдулкадырова Хушту. Царна новкъостал деш я къона йоl Хадисова Сацийта.

Iуйрейца пхи сахьат даьлча дене боад къовлабаллица болх бу комбайнераша а шофераша а ялат чуэцача. Из бахьан долаш дийнахьа кхоаза кхача кийчбе безаш хул уж.

Кхай тlа цlи цо ялийтар духьа машиний газ араухача турбаш тlа сиха «сийгаш лукцаргаш» яха оатхалаш ний хьежар со. Уж йолаш яр. Вешхашка хий, яшкашка гlум, белаш, гаташ, цlи яьлча из сиха йоалре хиланза баргбоаца кхьбола гlирс ба хlара комбайна тlа.

Совхоза хьатта да тхо. Ялат сихен доа ца деши чудерзадора. Даькенна ялат дlадалара тlайийца декхараш кхоачашдара къахьегамхой тlахьехаш долча цlеча лозунгашца кийтьаьй хьатта тараз латта моттиг. Укхаза хьаттеха йоал ялат чуэцача къаьстта хьинаре дакъа лоацача комбайнерий, шоферий сийна арахийца «Молни» а.

Хадаш яц кхай тlара ялат дахьаша из тозал доаьа а даь цlендаьчул тlехьагlа пачхьалкхенна пункташа дlакхухьаш лелача машиний аргlа. Цунга хьежна цхьа минут мукъа ха хилац машинаш укхош болча коммуниста Садулаев Солт - Ахьмаден хьатта заведующе Ильясов Ибрагимаш.

Тlатеlla къахьегаш ба ялат докъадеш, цlендеш боакха хьатта болхлой а. Са теесача дена боад къоалаболлалца хьатта воара дlашла йиш йоацаш хул кlа, мукх бокъабеш, цlенбеш йолча машинашка хьожаш воаз механик Юсупов Захар. Цо бета балха теттара раьза ба совхоза кулгалхой. Хьатта тайп-тайпара балхаш деш доккха новкъостал ду боахама хlанз каникулашка болча дешархоша а.

Иштта, ялат сихен цlенеш чуийца даккхара беррига шоай теркам тlабахийта болх беш ба укх деношка цу совхоза къахьегамхой. Хlаьта кlа хlинцалехьа 80 гектар совгlа моттиг дlалоацача кхай тlара чудена даьккхад.

М. ХАМАТХАНОВ.

Укх шера Iай хьайбаш кхабара кхоачам хиллал доакъар Iалашдара шоай низ дlакхоачар деш болх беш ба хlанз Назрановски района совхоз - техникума къахьегамхой.

Йол планагlа 350 тонн кийтъе езаш ба уж. Хlаьта хlанзле Iалашъяьр — 60 тонн. Из тайпа доакъар кийчдара план тlехкхоачашъе дагa ба цу боахаме. Иштта, укх деношка 80 гектара тlа горохаца цхьана дlабийна хина кея хьекха болабаьб механизатораша аьла. Цу кхай хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 2,5 тонн йол кийчъе лаьрхlад, хlаьта цигара ерриге Iалашъяьр 200 тонн хургья. Тlаккха хьокхаргья 80 гектар культурин даьгlенашнарел 60 гектара тlа укх шера дlайийнея люцерна. Цунах кlезигагlа яле 140 тонн йол кийчъе карагlдаргхиларах теш совхоз-техникуме. Цу тайпара, Iалашъяь духхьала йол 400 тонн хургья. Цул совгlа хlанзле 160 тонн сенаж а салай цига.

Кхай тlара йол ферма кое хьатlакхухьаш овсаре болх бу механизаторо Даурбеков Арсангире, хlаьта йол аргlа доттачарна хьалуш йолча агрегата тlа — Китиев Махьмад-Сале, аьла аргlаш деш — Даурбеков Махьмад-Мирзас, Китиев Эдилсолта, Барханоев Джабраила, Хамхоев Хьасана.

СУРТА ТIА: Назрановски района совхоза - техникума къахьегамхой аьла аргlа деш ба.

Н. ПЛИЕВА сурт.

БархI ди хьалха

Мехкдаьтта скважинаш капитальни а лаьтта кlала а тоаеча цеха коллективе шерра яьркай иттлагlча пятилетка дийлагlча шерара декхараш толамца кхоачашдара тlехьара яхь. Цу яхье хьалхе лелаеш хьабоагlа скважинаш лаьтта кlала тоераш.

Хавал бархl ди хьалха 22 июне кхоачашъяьй цар ах шера план. 804 скважина лаьтта кlала тоаьй цар ах шера планах 800 скважина тоае лаьрхlа хиннача.

Мехкдаьтта скважинаш юха-дийнъеранта» юкъе хьалхарча моттиге латт мастер Самсонов Петр Никифорович волча бригада коллектив. Укх ах шера цо тоаьй 226 скважина, план 204 скважина йолча. Массанена хьокхам душ къахьегаш ба цу бригадера операторш Малевин Иван Матвеевич, Дегтярев Алексей Павлович, Досхоев Iаддал - Хьачид, кхьбераш.

Скважинаш тоераша чlоагlа деташ гlоздаьнна тlайийцар Вене КПСС ЦК Генеральни секретарь СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнева Америка Вlашагlкхийттача Штатий Президент Дж. Картера вlашагlкхетар, цига цар стратегически герзашта доазув оттадара. дунеш халкъашта юкъера машар чlоагlбара хьакъехьа бapт бар. Цунна жоп луш кхы а хьинарегlа къахьега лерхl скважинаш капитальни а лаьтта кlала а тоаеча цехерча мехкдаьттахоша.

А. АЛЕРОЕВ,

«Малгобекнефть» НГДУ ЦКРПС нормировщик дакъера мастер.

ДИКАЧА НАХАХ

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬР

Итттлагlча пятилетка задани В. И. Ленин вар 110 шу дузача дента кхачалехьа кхоачашъяра доккхий декхараш тlайийцад Грозненски ремонтео - механически заводерча дукхьача болхлоша. «Тlехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагlа шерра социалистически яхь а йоаржаь, хьинаре къахьегаш дог гlоздоаха толамаш доахаш ба царех цхьабараш. Цар цlераш йоахача хана предприяте кулгалхоша хьалхарчарца хьо х а в и р механосборочни участкера ихелагlча разряда токарь, коммунистически къахьегама ударник Морозов Владимир Александрович. Укх шера 5 июне шийн пхе шера задани кхоачашъярах рапорт делар цо.

— Мишта вlаштlехьдоалхьа иштта доккхий къахьегама толамаш даьа? — хаьттар аз цунга.

— Цуь керттердар да пачхьалкхен плаш тlайийца декхараш толамца кхоачаш тlехкхоачашш дара сайна тlалатта бехктокхам боккха хилар аз кхетадеш хилар, — аьлар Морозова. Цул совгlа са балха чlоагlа аьттув боалаш я пхийтта шу гаргтача хана токаре говзалах къахьегаш аз Iоаль опыт. Цхьан хана массехк станока тlа болх бе Iемав со. Балха ханаш се къахьегаш волча станокех бiаза пайда ниьбу аз, яхаш дуьц цо дlахо.

Коммунист сий хадданза лакха лоаттаде гlерташ хиларца белгала вувлаш ва Морозов Владимир. Яхаш дуьц кунца цхьан участке къахьегаш болча токараша. Шийна тlадиллача моллагlча гlулакха а даим из тешаме хиларах а дуьц цунах. Сиха кхоачашде дезаш бехктокхамеи заказ заводе кхьачача Владимир Александровичага лу из.

Духхьашка балха венача хана токара говзалах ше кхетаваьча хьехамчашта, хьинаре къахьега, балха тlа тешаме хила ше Iомаваьча новкъосташта тахан а тlехьа чlоагlа барьал яхаш ва Морозов Владимир. Царех ба цо чlоагlа сий деши лоархlаш бола токараш, къахьегама ветеранаш Богашев Уваис Ахмедович, Туновский Нищи Прокофьевич, кхьбераш.

— Юххьанца укхаза къахьега волавеннача хана балхах дог лелхаш, токара говзал сона Iовдалой тамаш я аьнна. хеташ моттигаш нийсъелар сона, — йоах Владимира. Цу хана сона чlоагlа накъа а боалаш аз каралоацаш йола професси сона езалийтарех ба лакхе аз цlераш яьха бола токараш, яхаш дуьц цо дlадахи шераш дага а лувцаш. Хlинца аз сай болх хувцаргболаш цхьаккха болх бац, — йоах цо. Цу гlулакхо а доакха новкъостал ду цунна керда ча къахьегама толамашка кхуьла.

Ше къахьега волавеннача хана йоккха опыт йолча токараша шийна даь новкъостал диццуш воацача Морозов Владимира дог раьза долаш шийн опыт дlайовзийт керда къахьега болабеннарашта, эшш дола тlо новкъостал ду царна. Цудухьа заводерча кагирхой дикагlйола хьехамча лоархlаш ва из. Укх тlеххьарча пхе шера са ховш дар дlахьехаш, токара балха къайленаш дlайовзийташ цо кийчдаьй ткъаьх къона токараш.

Предприяте моллагlа дlадоладеш дола кердадар эгтара хьалха хьаллоацарех ва Владимир Александрович. 1980 шера 22 апрелага кхачалехьа пхе шера задани кхоачашъе яхь дlайоладерашта юкъе а хьалхарчарца вахар из. Цо еннача предложенех эгтара хьалха ухаза вlашагlъяллар комплексни бригада. Бригадерча хlаране ши-шийн операци кхоачашъю. Из кердадар юкъедоаладаьчул тlехьагlа лаккхьенний кlаране къахьегама овсарле, цхьаккха тайпа брак нийслац кийчъеча продукцена юкъе. Морозов Владимира а цун новкъосташа а кийчъяь продукци цкъа дlаелча юха ца ерзаеш дlайохийт.

Механосборочни участкера цхьаккха болхло вац тlайийца социалистически декхараш доацаш. Уж толамца кхоачашдара хlаравар шийн сменщикаца е кхычунца яхь лелаеш ва. Владимир Александрович социалистически яхь лелаеш ва токарь-расточник волча Бангаев Сидык Ширвановичаца.

Духхьала хьаьвален хьинарем къахьегарах кхоачамбеш бац Владимир Александрович цун новкъостий токараш - расточникаш Ганиев Владимир Иванович, Борисов Алексей Иосифович, кхьбераш. Коллектива сий — тха сий яхача уйлашца къахьегаш болча цар дукха болх бу шоай участке тlехьабусараш ца хилийтара, брак йолаш продукци кийчъераш ца нийсбалийтара. Цул совгlа тlаьlертта къовсам лоаттабу цар къахьегамен производствени дисциплина ца телхайтара. Цар дlадоладаь дика гlулакхаш хьаллаьца бола болхлой дукха ба участке. Цудухьа хlанз цу участке йоккха «ЧП» лоархl къахьегама дисциплина толхаь е брак йолаш продукци кийчъяь моттиг нийсъелча. Укхаза болх беш бараш юкъе боацаш ба тlехьабусараш.

Хьинаре къахьегаш волавеннехьа а кхьарча балха тlа дакъа лаца ха а корайоагlа Морозов Владимира. Цкъа санна массехказа хийрхав профсоюза цехкома, партбюро членалла. Хlанз завода халкъа дружина командир ва из.

Хьаьнала къахьегаш вола саг массаза а сийдолаш ва вай мехка. Цун къахьегама лакха мах бу Даьхено. Иштта Владимир Александровича толамаш белгала а доахаш дукха совгlаташ тийннад цунна. Цун наькъа тlа лепаш я ленински юбилейни медаль, «Социалистически яхье котваьннар» яха массехк сийлен Знак. Предприяте сийлен книжка тlа дlаязъяьй цун цlи. Цар Морозов Владимирага дlадехаш дар да хlанз санна массаза а социалистически яхье хьалхалаттарий чугlаршка хилар.

Б. КОСТОЕВ.

28 ИЮНЬ ТIАКХОАЧАШ ЮРТБОАХАМА КУЛЬТУРАШТА ХИЙ ДИЛЛАД

(ГЕКТАРАШТА)

РАЙОНАШ	Хий диллара план	Хий диллад: нигъа	Хий диллад: шоззa	Хий диллад: Кхоззa а дукхагlа а	дийнахьа буса	Бола баь машинаш (пролентацина)	Хий диллара хийтбьрех бола баь маш (агрегаташа)
Ачхой-Мартановски	6692	6596	3911	1244	476	37	50
Грозненский	16778	16215	12587	12072	487	26	51
Гудермесски	17866	16111	9900	9250	250	25	133
Малгобекски	2547	1941	826	498	961	18	21
Надтеречни	14954	12766	3068	1380	130	13	22
Назрановски	881	720	385	255	41	33	50
Наурски	20689	17912	7075	4222	720	26	43
Ножай-Юртовски	253	100	—	—	—	—	—
Сунженски	16130	14180	9981	4964	756	19	20
Урус-Мартановски	5206	4000	1000	130	51	10	22
Шалински	6100	5788	3814	1757	666	29	18
Шелковской	23890	22492	16822	6153	717	17	46
г. Грозный	2481	2403	2354	4993	334	55	101
Республике гlолла	134466	121126	71624	46618	5580	23	43

Хьайийллай СЭВ сессе заседани

26 июне Москве хьайиллай Вlаши Экономически Гlодара Совета сессе XXXIII заседани. Из хlаьош я СЭВ членаш долча мехкий правительстваша керте латтарий боарам тlа.

Заседани хьайийллар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина.

Заседане дакъа лоацаш ба новкъостий В. В. Гришин, А. П. Кириленко, М. А. Суслов, Б. Н. Пономарев, Н. А. Тихонов, Д. И. Долгих, К. В. Русаков, М. С. Горбачев.

Гулбеннараша чlоагlа тlоарйш деттаж тlайийцар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева дайта моаршал. Моаршал Iодийтар А. Н. Косыгина.

30 шу хьалха, йоах моаршал тlа, вежарашха долча цхьадолча мехкий коммунистически болхлойн партей инициативагlа Вlаши Экономически Гlодара Совет вlашагlйолларца коллективно лаха болабелар дукхача оагlонца вlаши цхьана лелаеча гlулакхий принципиальни керда методаш. Хlинe вай раьа а долаш белгалдоаккх СЭВ гонеча дунен халкъашта юкъе къахьегам беккъара социалистически хьисап хьахулаш а чlоагlлуш а доьла. Цо гlо дир дунен тlа эгтара динамичнегlа, чlоагlагlа, прогрессивнегlа бола экономически низ хилара хьекха социалистически содружество дегlайоалаяра.

Социалистически интеграце деловой штаба — Вlаши Экономически Гlодара Советo, цу балха лоархlамеча участникаца буваш болаш мел бараш вlаши цхьана гlулакхаш лелаара эффективность айяра, халкъашта юкъера доттагlал чlоагlдара, дерригача дунеж тlа машар чlоагlбара духьа керда формаши методаши творчески чlоагlагlа лехияр шийна ловлга дlаьлар новкъоста Л. И. Брежнева.

Заседане къамьалаш дир СЭВ членаш долча мехкий делегацешта керте латтараша. Цар Iодийтар шоай мехкий коммунистически болхлойн партей кулгалхоша дахкийта моаршалаш. Цу документашнея къамьалашкех боккха мах баьб социалистически содружества пачхьалкхенаш динамично дегlаяккхара тlаберзлабаь СЭВ-o беча балха, белгалдаьккхад дуне дегlадара лелаш СЭВ-o еш йола влияни чlоагlагlа хиннарга.

(ТАСС).

РСФСР ПАЧХЬАЛКХЕН ДОАЛ ДАРА ЦХЬАЙОЛА ОРГАНАШ ЮХАВIАШАГIТОХАРАХ А ЮХА ЦIЕРАШ ТАХКАРАХ А ДОЛА

РСФСР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиумо оцам бу:

1. РСФСР Министрий Советерча транспортан мехкдаьттен мехкдаьтта продукташи лоаттаяра йолча Кертерча управленех РСФСР мехкдаьттаца Iалашбара Пачхьалкхен комитет е.
2. РСФСР Министрий Советерча снабжени сбытен Керттерча управленех РСФСР материально - технически снабжене Пачхьалкхен комитет е.
3. РСФСР Министрий Совета юкcаш лелаечен чхьагlар доахача Керттерча управленех «Росглавюкс» РСФСР юкcаш лелаюш чхьагlар доахача промышленностен Пачхьалкхен комитет е.
4. РСФСР автомобильни наькъаш дехачен царна эксплуатаци ечен министерствах РСФСР автомобильни наькъий министерство е.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1979 шу, 22 июнь.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуме

27 июне хилар Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума заседани. Заседане дийцар е дешаш: «КПСС XXV съездо, СССР Конституце, РСФСР Конституце; НГIАССР Конституце дlа ма деххара парте, правительства директиваши шоай решенеши кхоачашъяре тlахьожам лоаттабари тахкари чlоагlдара даьхьерча халкъа депутатий Советий декхарех», «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбара йолча мероприятеех». «Пхьенаш бахьан моастагlал юкъедехача наха юкъе машар бара республика халкъа депутатий моттигерча Советаши беш бола болхи цун эффективность айяра де дезарех».

Дийцача дешех доаггlаш дола соцамаш тlайийцар.

Лаккхехьарча Совета Президиумо иштта тlайийцар къахьегамхошта «Къахьегама ветеран» яха медаль ялархдола Указ «Материнская слава» яха орденаши «Медаль материнства» яха медалаши духха бераш долча неношта ялархдола соцами.

КЪОНАЧА ДЕПУТАТИЙ ДИ

Укх тlеххьарча хана халкъа депутатий Грозненски городской Совете традици а хинна дlаэттад хlара кварталагlа цкъа депутаташ гул а беш, царна города халкъа боахам дегlабоалабарца дувзаденна керттера декхараш дlадовзийтилга, уж шоашта тlадилла гlулакх кхоачашде Iомабелга, де дезарий хьекъехьа вlаши дагlбоалилга. «Депутата денош» аьле чакхдоахача цу тайпарча вlашагlкхетарех къаьстта боккха пайда боал духхьашка Советашна хержарашта.

Из керте а лаьца городской Совете чубоагlа къона депутаташ вlашагlтеха ца Iаш районии Советий бараш хьагулбелга укх шера эгтара хьалха деш хlама дар.

Иштта, самардийнахьа 1 Мая цlерагlча беша вlашагlкхийттавар ши бlаь гаргга саг. Царна юкъе бар г. Грознерча районий а городской а Советий къона депутаташ, комсомольски органий бехктокхаме болхлой, 40-ча, 50-ча, 60-ча шерашка депутаташ хинна ветеранаш.

Лоацца къамьал деш, из вlашагlкхетар хьадийллар Грозненски горисполкома председатела заместитела К. И. Ивченкос.

«г. Грознерча горрайсоветий балха тlа къонача депутатий лоархlам дlахо лакхбара декхарех» доклад йир ВЛКСМ Грозненски горкома шоллагlча секретара В. Н. Чечела.

Цул тlехьагlа укхаза къамьалаш дайча Старопромысловски, Заводской, Ленински районии Советий исполкомий секретараша ин. Е. А. Ельниковас, В. М. Чекунова, Ж. Х. Тулаевас дийцар Советий балха тайп-тайпарча формаехи методаехи.

Къоначарна шоай балха тlа чlоагlа накъадаргдола, хьехам эца мегаргдола дукха хlамаш дийцар депутаташа - ветеранаша Сайко Борис Федотовича, Кеворков Александр Эмануиловича, Асатуров Христофор Карповича. Гулбеннарий безам тlаозаш дар тlом чакхбаьнначул тlехьагlа боахам юхаметтаоттабеш, белггала аьлча Катаяма посёлкана электрификаци еш дакъа лоацаш хиннача Борис Федотовича даь къамьал. Хlаьта 50-ча шерашка депутат хиннача нов. Кеворкова хьайовзийтар ше депутатски группашка болх беш а тlаккха массазарча комиссена керте латташ а Iоаль опыт. 60-ча шерашка депутат хиннача Христофор Карповича къамьала керттера чуловццам хlара депутат шийн участкера нах боевзаш, царна хаддаза индивидуальни болх беш, харжархой хьашташ кхоачашдара шийн низ дlакхоачар деш хила веза яхаш бар. Цу даькъе шийн депутатски вахарера дукха масалаш кхийлар цо.

Советий балха юкъе тlаьтlа шерагlа яьржача формаех цаl я производствени депутатски группашка дакъа лоацилга. Цу хьакъехьа кхычарна дlайовзийта мегаргйола опыт Iоаьй Старопромысловски районе. Цу деша хетадаь дар Старопромысловски буруь тохара балхий управлене буруьдеттачун гlончо Ахметханов Хьусейн Мучаевича къамьал.

Макаронни фабрика мастер йола Мульно Раиса Георгиевна духхьашха хержа горсовета депутат я. Цудухьа цо дукхагlа теркам тlаазар шийн декхар кхоачашдеча хана хьалхашка уттача тайп - тайпарча дешашта, вlалла дага а доаццаш цхьаза нийслуча халонашта, къона депутаташ шоай болх овсарегlа, бlубенна беш хилийтара царна эшача новкъостала. Моттигерча Советий шоай лоlамерча общественни органашцей хьинар вlашагlтоханза, цар болх ныы а тоабанза бapгa хиларах дийцар Октябрьски районерча уличии комитета председатела Соколовская Любовь Георгиевнас.

С. ШАВИЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТlАХЬОЖАМ ЛОАТТАБЕЛГА НОВКЪОСТАЛ ДЕЛГА ДА

1959 шера 26 июне КПСС ЦК тlаийцача соцамо бокъо еннай юкъхьанцарча партийни организацешта администраце беча балха тlахьожам лоаттабе. Партийни тlахьожамо йоккха влияни ю предприятеша, учрежденеша, совхозаша, колхозаша беча балха.

Сунженски районе я 78 юкъхьанцара партийни организаци: 24 — промышленносте, транспорте, бувзаме, гlишлошъеча, 3 — совхозашка, 10 — колхозашка. Юкъхьанцарча цхьайтта парторганизаце царех 9 юрта боахаме а еш, хьаьлй керда партномаш.

Районерча 35 партийни организацешка партийни тlахьожам лоаттабу 47 комиссе я. Хlана цхьаккха йоккха организаци яц партийни тlахьожам лоаттабеча комиссеша болх ца беш. Опыто хьахьонх болх плановгlа а лостам болаш а лелабара комиссеша лоаттабеча тlахьожамо партийни организацешта дикка новкъостал делга. Комиссеша лоархlамегlа йолча балха участкашка тlахьожам лоаттабу, кхоачамбоацараш гучадоах, уж дlадахара новкъостал ду.

Коммунистех латтача комиссей балха юкъеузэ профсоюзни комсомольски актив, производство йовза специалисташ, бувзам ба халкъа тlахьожама комитета группашца, постащца. Партийни а общественни а организацеша цхьана беча балха эффективность лакхлу.

Партийни тlахьожам лоаттабу комиссеш, партийни организаци санна шийн лоlаме болх бу орган яц. Тlахьожама комиссеша беча балха кулгалду парторганизаце. Комиссе тохкам а бь гулъяьча материала боагlа мах бу юкъхьанцарча партийни организаце, гlалаташ дувлийташ вола боахама кулгалхо бехктохкама оттаву цо.

Ишта, болх беш я «Путь к коммунизму» яхача колхоза партком а цу боахама цеховой партийни организацеш а. Тайп-тайпара формаш юкъе а якувлаш, творчески вlаштlехьбьккхаб цар шоай болх. Массазарча партийни комиссеша шийн теркам тlалоаттабу колхоза хьалхашка латта керттере декхараш кхоачашдара. Комиссе шийн балха ког гlортилга ю эттара хьалха ектимах, балхо юкъекхувл, специалистий опыт а къахьегамхоашта бенъаьа хетареш а. Ишта мара бокъонца вlаштlехьдаргдац боахамера гlулакхаш довла, болх тоабергбола рекомендацеш яла.

Районерча хелкъа боахама кулгалдарца ювзаенна тlеххьарча хана йоккха мероприятеш чакхйоахача партийни организацей а цар массазарча тlахьожама комиссей а лоархlам лакхбеннаб. Комиссеша тlахьожам лоаттабу дешаш хlана дукха а дукхагlа да. Предприятей башхалонашка, цар балха хьалашка хьежжа юкъхьанцарча партийни организацешта дукхагlа хулийт шоей комиссеш а.

Царех цхьайраш — Асиновски консервни заводе, Ленина цlерагlча колхозе, кхьираш — хьона пачахьалкхен планаш мишта кхоачадгъо, вожаш — Сунженски мехкхьунбоахаме — тlахьожам лоаттабу изделей номенклатура кхоачашъергйолаш, кховлагlа яраш — Карабулакерча химически реагентий заводе — lилманх-технически прогресс мишта ю а арахецача продукце дикалга а хьож.

Ишта, тlахьожам лоаттабу болх беш йолча предприятеш реконструкци яра, къахьегама овсарле дегlаахара, балха хьалаш тоадара дешашта а. Масала, Карабулакски бурув деттача управлене парторганизаце вlашагl а елла болх беш я керда техникей прогрессивни технологии юкъе мишта кхуил хьожаш, производства йолаш йолча торонех бааза пайда эцара тlахьожам лоаттабеш йола комиссеш.

Юкъхьанцарча парторганизацешка вlашагlъехкача комиссеша дукхагlа йолча хана цlенхаштта тlахьожам лоаттабу гlишлош хьалъеча, машинех механизмаех пайда мишта ийбу хьожаш. Партийни тlахьожам дика лоаттабу ПМК-155. Цу ПМК юкъхьанцара парторганизаци балха темпаш сихъергйолаш гlулакх де гlерт, хьалъеш латтала гlишлошта, цахаддаш теркам тlалоаттабу. Хlаьта цох пайда а боал. ПМК-155 коллектива районе хьалхалаттачарех ца я.

Бакъда, хала хете а, районе хlана а мийслу тlахьожам лоаттабелга формально лелладеш йола моттигаш. Бе боагlа мах бац коммунисташа, парте боацараша телача критически замечанешта, предложенешта. Проблемаш кlоаргга тахкац, хlаьта цхьаьраш вlалла теркал а ца ер кот.

Ишта, масала, пачахьалкхен а партийни а дисциплина телхаеш моттигаш хиннай XIX партсъезда цlерагlча колхозе. Цу боахама кулгалхой, председатель хинна В. Я. Камышин цук сесаги а йолаш, шоай гlулакхера декхараш дицдейна кхийстаб. Колхозо планова задаенаш кхоачашгъяцар, бокъо йоацаш дукха йоайора материалаш рузкъех. Укхаза партийни организацо администраце беча балха боагlа тlахьожам лоаттабаьбаларе ца хала метар из хlана. Парте райкомо къоастаде дезаш хилар из гlулакх. В. Я. Камыш цlенхаштта партийни бехктохкаме а эза балхара мукъавалийтар.

Комиссеша администраце беча балха тlахьожам лоаттабеча хана кхоачамбоацараш гучадьъх ца lеш, дикагlа йола опыт массанешта дlайовзэйт. Парте райкомо дукха болх бу тlехьабусарашта хьалха латтачар опыт дlайовзийтара. Бакъда, районерча сррига юкъхьанцарча парторганизацеш лерттlа вlаштlехьбаьнххабац из болх. Мероприятеш а уттаеш, болх беш санна цхьайола парторганизацеш хьуезе а, корта болаш хьадеш хlама доацаш йола моттигаш а мийслу. Кlоартта тlахьожам ца а лоаттабеш, тlегlолла хьажараш деш шоай а новкха а ха йоеш я цхьайола комиссеш. Царех я Кирова, XIX партсъезда цlерагlча колхозий парторганизацей комиссеш. Эсале бола бу Карабулакски рудай йоацача материалий завода. Орджоникидзен XX партсъездеи цlерагlча колхозий партийни тlахьожам лоаттабеча комиссеша а. Цу боахамий партийни тlахьожам лоаттабезаш йолча комиссей членашта шоай фу де деза, шоай малагlа декхараш бокъонаши я хац.

Парте райкома хов партийни тlахьожам лоаттабеча комиссешка кхоачамбоацараш долга, уж дlадахаре мероприятеш уттаеш я. Райкомо дlанхетабу юкъхьанцарча партийни организацо коммунисташ администраце беча балха тlахьожам лоаттабелга, кхоачамбоацараш а лехаш, из шийна дукхьала йоаккхилга доацилтах. Парторганизацена а моллагlча предприяте кулгалхоашта а хьалхашка латтар цхьа гlулакх да — коллектива хьалхашка оттадаь декхар дизза кхоачашдар. Толамаш доах къахьегамхоашта юкъе дикагlа идейно-политически кхетама болх лелабеча, долаш дола кхоачамбоацараш дlакъайла а ца кхухьаш, уж мийрра хьагуча а доахаш принципиальни критика еча, балха тlа новкъарле еш дар тlехьа ца доахаш сихха дlадоаккхача.

Иттлагlча пятилетка дикагlа шера пхи бутт чакхбьннаб. КПСС райкомо хlана къаьстта чlоагlа мах болаш лерхl хlера балха участие планаши социалистически декхараши мишта кхоачашду тахкар, «готтига моттигаш» гуча а йоахаш де дезар дар. Цу гlулакха бокха лоархlам болаш да администраце беча балха партийни тlахьожам лоаттабар. Цо дикка новкъостал дергда КПСС XXV съезда решенеш толамца вахаре чакхъяхара.

А. ШЕРПИЛОВ,
КПСС Сунженски райкома организационни отдела заведующи.

Ткъо шу соагlа ха а Динаев lусман шоферала болх беш вола. Хlанз из къахьегаш ва «Гроэтрубоводстрой» треста № 1 йолча автобазе. Цхьа смена дlаяхийтац цо шийн норма кхоачаш ца еш.

СУРТА ТlА: шофер l. Динаев.

С. ХАКИЕВА сурт

А. Щерипова цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода 40 шу дузача цlейна сийленца пакъабахара эттара хьалха социалистически ях дlайолаьрех ба Е. М. Устимеио керте латтача № 40-2 йолча установка технологаш. Из деза ди хьакарерча къахьегамца белгалдаккхаре цар ях дlайолаьяи бутт беззаб. Цу юкъа цоаш тlайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдеш хьабоагlа уж. Парафин арахецара апрелеи маеи шин бетта план 110 процент кхоачаш а я, планал соагlа арахийцар петаю эзараш сомий маьха продукци. Уж толамаш доахача белгалъьаьана дика къахьегаш ва «Знак Почета» яха орден лелаеш вола оператор Асхабов Салаудин.

СУРТА ТlА: С. Асхабов.

З. БАТЧАЕВА СУРТ

НАХА КХЕТАМ БАЛАРА БОЛХ ТОАБЕШ

Гlулакх де болхлой эттача

«Красный молот» яхача заводо кастта белгалдоаккхаргда шийн 85 шу дизар. Из тlема а къахьегама а традицеш а йолаш, лакха механизированни предприяти я. Цун коллектив дукхаза хьалха лаьттай дикача патриотически инициативаштеи боламаштеи. Тахан а заводо толамца кхоачагlъо производственни программа.

Заводо доккхал ду къахьегама тlера, инициативни болча шийн болхлоех. Цхьа дезал санна барт тайна нах ба укхаза болх бераш. Цlи яьккха дог доагlа СССР Лакхехьарча Совета депутата Рыженков Николай Георгиевича, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутата, Ленински комсомола лауреата Умалатова Саже, токарий Кузьмин Владимир Михайловича, Жмакин Виктор Еремеевича, Гудимов Павел Владимировича, сварщика Гулунауре Герман Алексндровича, дукха кхьчар. Къахьегаме хьалхалаттача наха барт тоабу коллектива, балха а вахаре а массанешта хьокхам тел цар.

Наха ма аллара, берригa дезал а цхьатарре бац. Во вар а мийслу церна юкъе. Заводе хlанз а болаш ба къахьегама дисциплина телхаераш, молара тlере бараш.

Массанена а дика довз маларах доала зе. «Балшара бlехала» корта беттараш тlехь-тlехьагlа кlеснагlа хуле а сатийна хила йиш яц. Балха цхьаккха саг хила йиш яц корта бохо малар мерна. Менича цхьан сего ду земаланза волча иттанена а хьаннйсде могаргдац. Селла во гlулакхаш наргlдувл мерна волча сага.

Завода парткома, завкома членаш, производства командираш, комсомола болхлой, общественнии вижалаш вlашагl а кхеташ дукхаза дийцад, тайп-тайпара мероприятеш уттаьй малар дlадаккхара. Хlеране ду гlулакхах лаьца ше-шийна хетар вынвад хlаьта юкъбериий уйла укх тайпара я: малара тlехьбаьнна лела нах балхара дlабаха. Воккхар йоах: мега, балхара дlабоахаргба вай уж. Тlаьккха дlахо фу хургда царех. Из кхьча предприятегlорва. Цигача безам хургбий цунца болх бе? Хlаьта хьалха латтача коллективаш шийна товм яйхаб из бала наха кечболле. Харцахьа ваьннар кlеззига къаькъалча а вена, цу эх кетаца кхетама болх бе беза яхараш дукхагlа хулар из дош дуъцача.

Масал а доаладаь дуцаргда вай мехкдаьттаапиаратурни цеха партийна организаце профсоюзни комсомольски организацешца цхьаьна малара тlехьбаьяне лелача наха лоаттабеча къовсамах. Малара тlера бараш учете а оттабаь, хlараиена цхьаьца «опекун» тlачlоlаьа уйх цехе. Новкъосташа дика зийра шоай подшефни [illegible]. Варга кlалхара балийтацар уж балха, цlегlа, ара.

Кхетама болх беча юкъе йоалайир массанена дика йовза формаш: лекцеш, беседаш, хlаранеца къаьстта къамаьл дела. Цар дуцар сага сийнах, советски болхлочун декхарех, оамалах лаьца. Маларцара къаста ца тугаш бараш бувцар ненгаэета тlа, «Комсомольски прожекторе» тlа. Хоа а луш пайда беълар партбюро членаша, цеха кулгалхоша, коллективе лоархlеш а сийдеш а болча наха бехке волчунна къаьстта къамаьл дича.

Маларца лоаттабеча къовсама юкъеэзар эррига коллектива, дикагlа пайда боала керда кхетама балха формаш, методаш лехар.

Ишта, дегадехар малара тlехьабьннараш «болхлой гонна» юкъе новкъостий суда тlактуэлига. Из гlулакх укхаза тlехь ца доаккхаш, новкъостий доразл дlаллалехьа доре. Бехке вар вала а вала а моттиг йоацаш новкъосташа цlенхаштта бехктохкаме оар.

Дукха ха йоацаш хилар ер хlама. Малар тlехь а даьккха балха ца воагlаш висар Хоренко Александр. Цул тlехьагlа а цехкоме, профгруппе дукхаза дийцадар цун дош. Цун гlулакхага хьожаш хиннай бокъонаш телхаяращца къовсам лоаттабу комиссе а. Кхы маргдац аз аьле, дош а деле дукха ха дlалехьа ше фу леладу ца хоаш меле балха воагlар из. Цкъа Хоренко ишта мерна балха веча «болхлой гонна» юкъеваькхар. Ше даьчун дукха доне валанза вола Александр хьалкхувсалора.

— Менна, тlаккха? Сай ахчах менна. Шун фу гlулакх да сона?

Къамаьл де болабелар болхлой. Дийбелар «го». Массаболча оагlорахьара шийна мух хьежача санна хийтар Александре. Бlаргагуш тlера доалаш латтар малар. Хьалхагlа бехк вlалла дlатlаэца туга вацар из, цул тlехьагlа бехке ва ше йоахар. юххера — хийлхар. Шийн берех дув бнар вззаморт кхы дергдац, аьнна. Цу хана деш ше денна дош кхы дохадаьдац цо. Хlанз хьалхалаттачарца ийсса къахьегаш ва Хоренко. Хlаьта дукха ха йоацаш Тюменски областа Уренгоерча мехкдаьттахой заказ кхоачашдеча белгалваьнна къахьегаш вар из.

Маларца хьенкашта баьнараша гlар йий, е дехар дий lац. «Гонна» балха самодеятельность йоккха я. Цхьайола моттиг хул маьра алапий сесага дlателя дезаш, йоккалахьа из квартира эзара аргlан тlехьашка воаккх, е кlезигагlа алапи доагlача балха хьожаву.

Ишта беча балхах пайда боалилга гуш да. Коллективо харцахьа вала гlертар мийссача новкъа воаккхаш хьийгача кьых доккхал де йиш дле а. хьалха да хlанз а сатийна хила. Дукхагlа йолча хана вай кхетама болх дlаболабу хила ца дезар хилча. Вайна ма харра, дукха ха йоацаш КПСС ЦК тlаийцача «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарех» болча соцамо хlадех на болх хаддаза, тlагlертта бе безалга. Амаральни гlулакхаш ца хилийтара хьалхха а оарцагlвала веза.

Тоъам болаш дац сага малар мергдац аьнна, сага дош далар. Балхара мукъаваьлча, цlагlа волаш цун дикача гlулакхаца хьашт хургдолаш хьалаш вlаштlехьдаха деза, цун культурни а духовни а боарам дегlанхувла беза. Балхаца, вахарца сийрда белам хургболаш цун дикагlа йола оамалаш сомалъха еза.

КПСС ЦК соцамо ларде а дувцаш, цеха партийни организаце массадолча лостамагlа ишта болх тоабергбола мероприятеш уттаьй. Цу тlа «болхлой го» а ба.

К. ТИМОФЕЕВ.

Тахан 60 шу дуз «Сийлахь-йоккха почин» яха В. И. Ленина болх арабаьнна

ИЛЬИЧА ХЬИЙХАЧА НОВКЪА

Гражданск тlом доалол дехьарберааша йолаь тlема интервенции хиннача хана массай инициативагlа хьахилар коммунистически субботник санна йола иьха хьиаари хьалхарча аргlанаре декхараш къестадеча цхьаккха а хlама ца ихоеш дакъа лаца уж кийча хилари хьахьокх форма. Дlадоладир из гlулакх Москва — Сортировочная яхача депо коммунисташа. 1919 шера 12 апреле шоатден цар чlоагlдир балха ха хьинача тlехьагlа 10 сахьта Малхбулен фронте дlадахийта дезача паровозашта ремонт е. Из почин хьаллаьцар Советий берригача къонача мехко. Хьалхарча коммунистически субботникий опыта обобщени яьй В. И. Ленина «Сийлахь-йоккха почин» яхача балха тlа. Моастагlчунна дукхьал тlемаш деча цlечаэскархоша гойташ дола турпала гlулакхаш, цар майралли денали белгал а доахаш, цо йоахар: «Царел кlезигагlа теркам тlаозаш дац тылерча болхлой турпала гlулакхаш. Дувцилга а йоацаш, цу даькъе lалаьмате боккха лоархlам болаш да шоай почингlа болхлоша коммунистически субботникаш яр».

Дикка уйла е еза, хьехар Ленина, цу сийлахь-йоккхача почина lалаьмате боккхача лоархlамера практически урокаш кхетаре... Из почин масса а оагlорахьар хьаллацар — хьалхара керттера урок.

1920 шера коммунистически субботникий талгlеш кхы а лакхъелар. РКП(б) IX съездо тlальехам бир: «Укх шера шоатта дийнахьа хулача дуней халкъашта юкъерча цlейх — 1 майх lалаьмате доккха Ерригроссийски субботник дарe», боахам юхаметтоттабарах моцале дукхьали лоаттабеча къовсама миллионаш бола болхлой гlоттабир. Цу дийнахьа "Грозненски партийни организаце тlахьехарагlа 7 эзар саг — кагий нахи мехкарийи. хилар машинкъашка транспорт юхаметтаоттаяра къахьегаш. Из дар Грозне хинна эггара хьалхара коммунистически субботник. Цига дакъа лаьцар города берригача комсомольцаша.

Социализм хьалъяра еррагача фронташка сийлахьйоккха эргалонаш хинна шу санна дахар мехка историка юкъе 1929 шу. Дуккхьал из шу долалуш тlахьийхар парте къахьегамхой хьалхара пятилетка хамал хьалха кхоачашъяра массови социалистически ях йоаржаяра. Цун керттера форма а хинна дlаэттар коммунистически субботникий традицеш дlахо дикьа а дегlадоаладаь а ударни бригадай болам.

Эггара хьалхара ударни бригадаш хьахила йолаелар Грозне 1929 шера феврале. Уж вlашагlъехкараш комсомольцаш бар. 7 мае Къамича промыслай цхьан буровой тlа хьахилар эггара хьалхара кагирхой образцови буровой бригада. Комсомольско-кагирхой бригадаша хьокхам телар берригача болхлошта.

1932 шера июнь бутт бекъабенначул тlехьагlа Грозне партийни организаце кхоачашйир XVI партсъезда директива. 96 процент комсомольцаш яхь юкъе а боалабаь. Цу хана 114 комсомольски ударни бригада. Йиъ ударни завод, 2 участок, 3 буровой бригада яр областе. Промышленносте хьахилар завода чурча планироване а иштта кхьйола а итташ комсомольско-кагирхой бригадаш.

1935 шера ях шийн дегlаахара нердача, кхы а лакхагlча стахановски боламца ювзеннача этапе яьлар. Цо дика хьагойтар керда общества хьалхъешбарий творчески денал. СССР социализм котъалар хьахьенхаш дола кlоаргга экономически, социально-политически, культурни хувцамаш.

Грозненча мехкдаьтта чакхдоахараштa юкъе стахановски болам дlаболабаьр вар комсомолец М. Мурдаев — № 2 йолча установка сгонщик.

Производства новатораши хьалхалаттарашн республика халкъа боахама кхьча доакъошкарча комсомольцашта юкъе а бар. «Красный молот» завода токарь комсомолка И. Мединцевас кхоачашйора производственни нормаш 300 процент а кхы тlех а.

1936 шера февраль бетта Нохч-Гlалгlайчен промыслашкарчен заводашкарчен стахановцашта юкъе комсомольцаш 33 процент бар.

Къахьегамхой творчески производствени хьинар чlоагlа айдалар хьахьокхаш дола хlама хиларах тарра. дlахо дегlаера социалистически ях Сийлахь-боккха Даймехка тlом лаьттача шерашка. «Деррига а фронта, дерригa а котало яккхара!» аьнна дола лозунг Советски Эскара эша герз хьадеш а фронта кхы мел эшараш хьадеш а баьхарий вахаре керттера моттиг дlалоацаш дола хlама а хинна дlаэттар.

1943 шера московски комсомольцаша тlахьехарагlа комсомольско-кагирхой бригадаш вlашагlъехкара тlехьара болам гlеттар мехка а Нохч-Гlалгlайчене а.

1943 шера феврале мехкдаьтта чакхдоахарий комсомольско-кагирхой фронтовой бригадаша тlаийлар берригa къона болхлой, "и" инерно-технически балхахой къахьегам кхоза елсамбеккхара тlахьехаш доле кхайкарал. Цар тlахьехам шерра хьаллаьцар «Красный молот», «Красный труд» заводашка, «Грознефта» механически мастерскешка. Къаьстта белгалъьнна къахьегаш яр, болх беш шоай нормаш 280 процент кхоачашъеш бола Абесаляев, Юсупов, кхыбола стахановцаш хинна № 5 — 6 йолча установка комсомольско-кагирхой бригада. Фронта плана соагlа бlаьш тоннаш мехкдаьтта продукташ, дукха кхьйола продукци елар цар.

Тlом чакхбоалаш шу эзар соагlа комсомольцаш, кагий нах, мехкарий юкъе хинна 300 соагlа фронтовой бригада яр Грозне мехкдаьтта промыслашкех заводашкех болх беш.

Чакхбаьлар тlом. Йоккъ хинна лаьтта городаши юрташи юхахьалъеш баьллача мехко дегlаккхувлар эзд-йоккха индустрии юрта боахами. Дукхагlа эшар мехкдаьтта продукташ. Производства технологи цахаддаш эргайоахаш тоа а еш, чура тороваш а лехаш, промышленни продукци арахецилга алсамдоаккхаш яр республика комсомольско-кагирхой бригадай коллективаш. 1950 шера кхо эзар комсомолец вар 1951 шера чотагlа къахьегаш. Воркl эзар соагlа саг вар стахановций цlераш лелаш.

1956 шера грозненски комсомольций инициативагlа болабелар мехка хlамай кхомбараш хьурмат дараш тlехьара болаш мехкдаьтта промышленносте мехкдаьтта доадара дукхьал лоаттабу къовсами. Промыслашкен заводашкен хьахилар комсомольски тlахьожама посташ, рейдови бригадаш, «ейга инвалерия». Кагирхошта юкъе яржача яхьах доккха беркат даьлар. Алкха 1956 шера кхойир халкъа боахаме 20 эзар тонн гарта мехкдаьтта продукташ.

1957 шера ноябре хайре республика кагирхошта хlанай кхомбареи хьурмат даре болама лакха мах баь хилар. ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота елар Нохч-Гlалгlайчен комсомольски организацена.

Вай мохк дегlаенача социализма юкъагlа чуболлар баьхан долаш социалистически яхье керда форма хьахилар — къахьегамца коммунистически гlулакх хилара тlехьара болам. Теркалде дезаш да, 1958 шера из болам а 1919 шера эггара хьалхара субботник хиннача Москва-Сортировочная яхача станце депо хьахинна хилар. Из дlаболабьраш комсомольцаш бар. Цар почин хьаллаьцар берригача мехка. Нохч-Гlалгlайчу эггара хьалха юкъелхар къахьегамца коммунистически гlулакх хилара болама пхиъ комсомольско-кагирхой бригада, участок, смена.

1962 шера коммунистически къахьегама ударник волаш 3681 къона болхло хинавале, КПСС XXV съезд йолалуш 17439 эламига сага йоlи яр из сийлен цlи лелаеш. Къаьстта чехха дегlаух, коммунистически къахьегама юкъерча кагирхой мугlараш иттлагlча пятилетка. 1975 шера дело 1978 шерага кхачалца йолча юкъа дукхьал Грозне 37,9 процент тlаккхийттар коммунистически къахьегама ударникаш. Халкъа боахама еррига сферашка чулоац цу болама хlанз: промышленность, транспорт, гlишлошъяр, бувзам, юрта боахам, кертаца а кулгаша а къахьега нах.

Хlанз хьинаре дакъа лоац республика комсомольски организаце «цlи-шийн пхе шера эцани В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш кхоачашъяра» тlахьехам Лихачева цlерагlча Московски автомобильни завода коммунистически къахьегама ударникий группа даьча кхайкаралагlа дlайолабеннача болама юкъе. Къахьегама хьокхам гойт «Красный молот» яхача машиншкъеча завода № 5 йолча цеха комсомолка, Ленински комсомола преме лауреата Умалатова Саже. Цо хlанз цхьайттлагlча пятилетка чотах бу болх.

Хlаьта хlанз, дегlаенача социалистически общества хана а, раьза я долаш воаш хьабенача наькъага юхахьежаш а керда общества хьалъяра, дlахорча этапий уйла еш а, вай бокъо я йиэза йола коммунизм хьаль иллалца йолча хана вай программа хинна латтаргдола массанена а доаваш дола ленински ер дешаш даим хьалха дахаь: «Вай болх берба сакхетама, оамалашта, хlара деинарча гlулакхашта» «берригаш а цхьаннена тlехьа, ца, берриганешта тlехьа» аьнна йола вай оамали хlаьта иштта «хlаране шийна могари ховрьи, хlаранена дукха эшараши хьежжа» яха девиз юкъейоалара...».

Г. ЕРЕЩЕНКО,
исторически lилмий кандидат.

Бурув тохара балхаш тоадара наькъаш

КПСС XXV съездо мехкарча буруздеттараштa хьалхашка оттадаь бурув тохара балхий эффективность лакхъярех скважинаш хьалъяра хаиаш 25—30 процент лоацъярех даьнъера декхараш толамца кхоачашдара хьаьдда балхаш ду республике иттлагlча пятилетке. Белгал а я чакхйоахаш я «Грознефть» объединене предприятей коллективашка шера а пхе шера а планаш тlаийца социалистически декхараши кхоачашдара тlаерзаяь партийно-политически мероприятеш.

Мехкдаьттеи гази лахари а тахкара а балхий эффективность лакхъелта, хlаьта иштта разведка а мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашта разработка яра а балхийн скважинаш хьалъярен дикал тоаелга lилман наькъаца леладара, будувдеттараш хилакза иргйоацача хlанзарча хапарча техникаца, оборудованеца, породаш йохаеча инструментацца, бердача мовзи коачалашца. Йоккхача кlоаргалгашта лаьрхlача тампонирующи смесашца lалашъяр боккхача лоархlаме хилар кхета а деш, КПСС обкома бюрос оттадаьд lилма-тохкамеи проектно-конструкторски балхий дикали эффективности КПСС XXV съезда решенешка хьежжа лакхъяра «СевКавНИПИнефть» институтен промысловая геофизикан лаьрхlача конструкторско-технологически бюрои партийни организацешка беча балхах дола дош. Дукха ха йоацаш дайцар КПСС обкома бюро «СевКавНИПИнефть» институто проектироване дикал лакхъярех дола дош.

Уж документаш кхоачашдаре тlахьожам лоаттаберо, шоашта тlабиллача балха хьакъехьара специалисташкареи lилманхоашкареи хьадехараш лакхдаро торо хилийтар лаьттан чекаш тохкарашта чlоагlа лоархlаме бола массехк болх чакхбаккха. lилма-технически процессо хlанз дlадехарешка хьежжа а дикагlа йолча доазол дехьарта образецел хlамиа а лаьшагlа йоаца а дукха разработкаш сигагlа практикана юкъейоалае а.

Боккха теркам тlеухийт республике геолого-разведочни балхаш дегlаахара перспективай дешашта. Шоана чакхъьккхай Нохч-Гlалгlайчен мехкдаьттахой lилма-практически конференци.

Йоккха моттиг дlалаьцар буровой балхаш дlахо дегlадоаладара дешаша СССР мехкдаьтта промышленноста хьалхле лелаеча специалисташа дакъа а лоацаш 1978 шера мае чакхъьккхача Нохч-Гlалгlай АССР хlама хьакхолла низаш дегlадоаладара хетаь хиннача lилма конференце а. Цу конференце хьагойтар республике мехкдаьтта промышленность дегlаахара перспективаш, цу даькъе геологически балхий а, из тlехкlоарга бурув деттара балхий даькъера мехка полигон хила езаш йолга теркал а деш. lилма конференце рекомендацеш дlахо дегlа а кхуллаш, «Грознефть» объединеке кулгалхошеи специалисташец оттаьй вlаьхкача хана йола тlехкlоаргача скважинашта бурувдеттарей карьерайрей программа.

Дукхьал конференце рекомендацеш тlа белгалъяьй республикерга тохкама балхий керттера объекташ — туха тlайна кlалхара юрски отложенеш. Терско-Сунженски, Притеречни. lаьржача лоамий зонашкара тlерв а кlалхара а мелови отложенеш.

Нохч-Гlалгlай АССР углеводородни бийдала керттера прогнозий запасаш шоашца ювзаенна йола уж горизонташ. 6—8 эзар метр кlоарга йоахк. Цхьан конференце йийцача аномальни пластови давлени а йолаш йолча тlехкlоаргача скважинашта (7500 метрага кхоачаш) бурув тохара опыто хьахьекхар кlоаргга ядача горизонташта бурув деттар буровой предприятеш технически юхаlалашъярца айхха дувзадена хилар. Конференцей бюрой решени кхоачашъеш, КПСС обкома отдело тlагlерта уттадаьд мехкдаьтта промышленноста Министерствана хьалхашка буровой балхий управленеши «Грознефтегеофизика» треста скважинашта кlоаргга бурув тохара кердача установкашца, цифрашца йоазув деча сейсмостанцешца, «выбросейс» аппаратаца, чlоагlача обсадни бурильни турбашца. кхьча оборудованеца технически lалашъяра дешаш. Дукха дезаш хlаналехьа къестадаьд, вожаш къестадеш латт. «Грознефть» объединени БУ-6500 яхача Уралмаша даькее установкашца толамца наступлени еш я юрски горизонташта. Хlанзлехьа гучадаьнна цу нах хьахинна цхьадола дикадараш. Даьттагlа йоккхача 12-ча скважина юра туха кlалхарча тlоанешка газий промышленни скопленеш хилар бакъдир. Карабулак Ачалуки № 168 йолча скважине кийчъяьй тlехкlоарга бурув тохара даькъера чоалхане технико-технологически проблема лоархlаш йола туха тlайна бурув тохара технологи.

Туха кlалхарча кlоаргача скважинашта бурув тоха доладаларо дlадийхар цхьадолча бурув деттара балхий организаци эргалькхза тоаяра, цхьаццайола службаш чlогlъяра дешаш къестаделта. Объединене хьа а я болх беш я туха кlалхарча юрски скважинашта бурув деттара координационни совет, изза а йола совет вlашагlъеллай КПСС Магlалбика горкоме а.

Тlеххьарча шерашка цlенхаштта теркам тlабохийт республике кадраш хьахаржара, уж балхаш тlа дlанийсъяра, бурув деттачеи геофизически предприятей кулгалдеча кадраштеи хьалхле лелаеча специалисташтеи кхетам балара, къаьстта балхаш ду балха тlа лакхбара кадрай резервашца. Тlеххьарча шерашка кулгалдеча балхаш тlа кlезига хьежабьбац инициатива а хьинар а дола кулгалхой, цу даькъе дилла а республике нохчийн гlалгlайн болаш.

Дакка теркам тlалоаттабу республике буруздеттарашта юкъе социалистически ях йоаржаяра. Пятилетка В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш кхоачашъяра хьакъехьара лоархlаме гlулакх дlадоладера тlахьийхаб Нохч-Гlалгlайчен мехкдаьттахой Карабулакерча УБР l. Н. Мовлаев керте латтача вышкомонтажнини бригада.

Парте городскойи районийи комитеташа, объединенейи предприятейи паркомашца цхьан беш болча бурувдеттарaш шоашта хьалхашка латта чоалхане декхараш кхоачашдара оарцагlбахара тlаберзабаьча партийно-политически балхо хьадда дола гlо дир лаьттан чекаш техкарашта цхьадола толамаш даха. Пятилетка яхаь шерей карарча шера хьалхарча пхе беттен бурув тохара план 102,1 процент кхоачашъяьй цар. Планехи тlаийцача социалистически декхарехи лоархlаьй «Грознефть» объединене бурувтохара балхий еррига управленеш, тампонажни контора, трубно-инструментальни база, «Грознефтегеофизика» треста подразделенеш, кхьйола предприятеш. Чlоагlа лоацъяьй скважинаш хьалъяра хаваш.

Шеко яц, уж толамаш кхы а дикагlа хургдар, нагахьа санна гlалаташ, кхоачамбоацараш дlайдалийтадецаре. Дукха да хlанз а къоастаде дезаш геологоразведочни балхаш технически lалашдара даькъера дешеш. Ерригача резервах пайда ийцабец социалистически ях вlаштlехьйоаккхача а.

Бурув деттача, къаьстта кlоаргеи тlехкlоаргеи скважинаш йоахача, хlанз а мийслу аварешь хулаш, балха тlа брак еш моттигаш, исполнителий бехкагlа бурув детта бригадаш сайца [illegible] хул. Хlанз а геттара лоха я скважинашта бурув деттара сухали балха овсарлеи сон йlаьха я буровойш хьалъяреи скважинашта тохкам барен хаваш.

Геолого-разведочни бурув деттарей балхий темпаш юхаетт лакха чlоагlале йола бурильни обсадни турбаш, хилалза иргйоаца бурильни установкаш, кlоарга скважинаш таккара йола геофизически аппаратура ца хиларо.

Лакхе дийца кхоачамбоацараш дlадахаро, белгалъяь проблемаш къестаро йиш хулийтаргья республика бурув деттарий иттлагlча пятилетке шоашта хьалхайца латта декхараш кхоачашде а халонаш эпае а.

Мехка эггара къаьнагlа йолча мехкдаьтта доаккхача района бурув деттача бригадай опыто. лаьттан чекаш техкарий къахьегама энтузиазмо торо хулийт вай туха кlалхарча юрен мелех кlоарга горизонташ толамца нарееэзергхиларга дог даха.

В. ЕВГЛЕВСКИЙ,
КПСС Нохч-Гlалгlай обкома мехкдаьттан химически промышленносто отдела инструктор.

ГІалгІайчене лаьттача классови къовсамах

Ахриев ГІапур

Йоахь - ГІалгІай исторически Іалма дегІаахара мах баь вартнопцаш лоархІам ба революционера, къовсамхочун, мыслителя, ГІалгІайчен хьалхарча марксиста, къеча гІалгІай баьчча ГІ. Ахриева тІехьален. Цо событешта еш хиннача анализа, мьводаща чІоагІа новкъостал ду ГІалгІайчене лаьтта классови къовсам кІоаргга Іомабара.

Ахриев СаІида ГІапур, гІорваьнча гІалгІай революционер, ваьа Пригородни районе чуйоагІача Фуртог яхача юрта середняк-хьайбаш леладархочун дезале 1890 шера. Дешa вахІаа Владикавказски реальни училище. 1916 шера Московски коммерчески институт а льмка цо болх баьб доккха доацача кредита учреждений Терски союза инструктор а волаш.

Революци хьатІанхоачача хана цу балха вар из. Цунна дика вовзар цу хана Владикавказе воха а вахаш «Терек» яхача газета редакце болх беш хиннa Киров Сергей Миронович.

Февральски революци хиначул тІехьагІа из хержар Терски областной граждански исполкоми ГІалгІай къамах советси членалла. Советe большевистски позицешта тІехьа а волаш цо хьинаре къовсам лоаттабир буржуазно-националистически элементашта духьала, къахьегамхой, къамаш къеста ца а деш, барт-цхьоагІо хила тІахьехар ГІ. Ахриева.

Ахриев ГІапур ГІалгІай къамах совет йита дукха ха ялалехьа болхлойи салтийи депутатий Владикавказски Совета членалла хорж.

ГІадвеха тІаьц цо буржуазни порядкаш цІенъяь дІаьдьа Октябрьски революци. Контрреволюционни ловмарчех казакийи элементашта вІашагІъеллача Терско - Дагестански правительствана духьала къовсам лоаттабу цо. Контрреволюционни элементаша хьалсувсаду къамашта юкъера моастагІал дІадиккха гІерташ гІалгІашта юкъе революционни болх бу цо.

1918 шера февраль бетта С. М. Киров керте а латташ г. Пятигорске Терски областе дахача халкъий шоллагІча съезде Ахриев ГІапур кулгалдеш вар гІалгІай делегацена. Цу съездо дукхагІа бараш раьза а болаш Терско - Дагестански правительство дІаяьккхара сопам бир.

Съездо къаьгга къамаьл дир Ахриев ГІапура. Цо дийцар гІалгІай халача вахарах, пролетарски революцена духьала болча буржуазни националисташта эгІазал кхайкийр. ГІалгІайченера къахьегама нах Советски Іаьдал оттаде дег тІара раьза болга дІахайтар. Цу съезде вІашагІъеллача Терски Советски республике Ахриев ГІапур хержар къамаш гІуллакхий халкъа комиссаралла.

Цу хана Ахриев ГІапур официально большевик хина веце а, коммунисташа кулгал а деш, цо боккха а лоархІаме а болх бора. Контрреволюцена, интервенцена духьала къовсам лоаттабе нах гІуттабора цо, новкъостал дора ЦІе Эскар вІашагІдолла.

1918 шера август бетта СаІида ГІапур паччахьалкхен тІахьожаш доаттабара халкъа комиссар вар.

1919 шера бІаьсти, къайлагІа лела везаш хиннача халача деношка, Ахриев ГІапур Коммунистически парте мутІарашка хьайцар. Серго Орджоникидзеца цхьана ГІапура Деникина эскаре гІалгІай ца а бохийташ, цІе партизански отрядаш вІашагІъехкар. Хьинаре даьха лоац Ахриева Закавказе Советски Іаьдал оттадеш хиннача къовсаме.

Ахриев ГІапура революционни болх юкъера баьккхар лазаро. 1920 шера 3 мая дІайхача лазарах кхелхар ГІапур.

Шийи къамах хьаштий йовхо а еш, боккъонца вола интернационалист вар Ахриев ГІапур. Терски областе дахача къамий II съезде С. М. Кирова даьча къамаьла жоп а луш ГІ. Ахриева аьлар, революце ялалехьа а, керте контрреволюционерии эттача хана а гІалгІай вахар ла йиш йоацаш хала хиннад.

«Паччахьа волча хана, — йоахар Ахриева, — берриге Россе баха нах воча хьал тІа хиннабеле а, парна юкъе къаьстта ираз дайначарех бар гІалгІай. Кхераме Іоакъа яр — лаьттан, боккъон, моллагІча къыча гІулакха — тхона тІалаьттар. Революци хиначул тІехьагІа Центральни Россе бахача наха хиннар а тхо доацаш дар. Цигача лаьтта ахаркой нара дахедар, хІаьта тхо массаца саиза из доацаш дар. Иштта халонаш тІаххаьча къам денна дІадалар кхерам тІаьттабар, бакъда къам шийи денал хилар бахьан долаш даланзар. Дукха ха я наха новкъостал дехаш цІогІа детта, хІанз хьатІанхаьчай вошас кулг кхоададь из ка».

ДІахо ше къамаьл деш ГІапура белгалдоаккх гІалгІай къамах дош къовстадеш моллагІча кхыча къамий дар савна, цхьа оагІув ца а тохкаш, масса йолча оагІорахьа дифференциальни подход е езаш долга.

«ГІалгІайчере къахьегама демократи когашта ура ца оттийташ, дукха Іаьрма элементаш хиннай гха. Массанахьа дувцар гІолгІай гІаьрахой, эбирташ ба кхаш, массанахьа доазув уттадеш, цхьаннахьа чубитацар уж. Терски областа демократе берриге гІалгІай бац эбирташи гІаьрахойи массанена хозаргдолаш аьлча. ерригa къахьегама гІалгІай демократи укхазахьа хьахийдар... Вай ала йиш я, — Къилбаседа Кавказе хиннача революце гІалгІай пролетариата лаьцана даькъах, — дІахо дувцар СаІида ГІапура, — гІалгІай къамаш юкъе революци хІанз мара йолалуш латтац аьнна, тхо тешаш да терски демократе дола пизаш вІашагІ а теха, сийленца хІанз латтача гІулакхах чакхдаргхиларах. ГІалгІашта юкъера шоана кордоагІаргда чІоагІа низаш гІо-новкъосталх. Эшаш хуле гІалгІаша кходергдац шоай цІий, къахьегаш болча берригача наха дагалеттар кхоачандаре — лаьттан гІулакх сихагІа къоастадаре».

Цу съезде гІалгІай цІерагІа къамаьл даьча Ахриев ГІапура аьлар, ерригa ГІалгІайче социалистически революце демократически идеяш хьалловц, нохчийи гІалгІайи къамий этнически а исторически а гаргалол хьахьехар. Тайрка йисте бахача наха Советски Іаьдал отта ца дича даргдоацилга дІахайтар цо.

«Российски революце оттадаь лозунгаш, — аьлар цо, — царца лаьттах лаьца лозунг а долаш, дукха ха я гІалгІай къамаш дагадоахка.

Укхаза нохчий къамах накъала Шерипов Асланбека дийцар а тхона доагІаш да, хІана аьлча тхо цкъо къам да. КІанзалда тха хинна правительстваш гІалгІашта хьалхашка тешам байна я. Эттача гІуланзех, хьехстаргахьа, тхо кІалхара дерга Советий Іаьдал хьатІаэцарца. Революцена царагІаьнна раш лоредеш мел бараш гІоновкъостал де боккъонца низ болаш да тхо».

Черсийн болхлорийн къамий Совета хьалхарча съезде къамаьл деш Ахриев ГІапура Къилбаседа Кавказе паччахьа Іаьдало лелача колониальни политиках дийцар. Советски Іаьдал эттачул тІехьагІа интернациональни ларда тІа хинна прогрессивни хувцамаш белгалдаьхар. «Эксплуататораша къамашта юкъе барт ца хилийта, царвахарца вІалла дІа ца къасташ йола гІайгІа, бала хилар бахьан дІа ца довзийта, каст-каста уж вІашкаьххехьар. ХІанз революцена духьала шоашa лоаттабеча къовсаме цар лерхІар дукхача къамех лаьтта моxк вІашкакхахна. Къамаш вІашагІлотаде гІерташ цар кхоашта могар дора. Иштта йийттача цІерашка шоашта пайда а эцаш, цхьаккха хІамаx кІал а ца отташ, цар кулгаш дІоахдеш хинна ха дІалхай. Наха кхетадаьд цхьоагІо хиларца низ болга, хІаьта низ — котало. Из котало яьккха дайнад тхо».

Иштта, Ахриев ГІапура гІалгІай истори доввара ларда еллай ала йиш я. ЧІоагІа лоархІаме да Сийлахь-йоккха Октябрьски революци йоалача хана Тайрка йисте хинна низаш, цар уйлеш йолча тайпара нийсса хьахьоехар. Уж проблемаш масса йолча оагІорахьа хІанз а техка ялаза а, техка езаш а я.

М. ЛАГУТИН,
Грозненски района Петропавловски юкъерча школа хьехархо.

Кхомбелга тоаде

«Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттех гаьнa йоахача управлене электрически йовхален энерги, доагор кходара задани формапна оттабьча боарамах кхоачаргъю, цхьабакъда учет лелаьц укхаза объекташка дІаухийтача энерге. Цунца цхьана управлене эсала пайда нйбу доагора-энергетически ресурсаца кхоира йолча торонех.

Йовхала энергех пайда эцара йолча боггъоавна дІадехараш телха а деш, технологически отопительни системашарча конденсатан шоалагІа пайда ийбац котельнешка. 50 процент гаргга яр канализаце дІаухийт из. Цхьайолча участкашкаре паропроводаш лораяре йола изоляцеш йоаць я, хІаьта конденсатни емкосташ цхьайола трубопроводаш изоляци яиза я. Фланцеви соединенеш йолча гІолла дукха Ін дІаухаш зехьа йоаш хилар бахьан долаш йоагІачул дикка дукхагІа йоь йовхала энерги.

Производственни бытовойи эпарашта дІайохийтача йовхала энергена учет лелаьц управлене. Доаддьча доагорен йовхала энергеи хан-ханнахьа анализаш яц къаьст-къаьстача котельнешка дІадохийтача доагора, нах бахача секторашка, производственни подразделенешка эша электроэнерги якхара дІадохийтача доагора а учет лелаьц.

«Малгобекнефть» НГДУ ерригача предприятешка Іанарца дІаухача йовхалах пайда ийбац. ЙоагІача хьисапе лелаьц мел мазути газоаш йовхали йоь хьокаш йола учет. Кустарни хьисапе кийчъяь йовхал луш йола прибораш служебни помещенешка йоагъ а еш. ЙоагІачул дукхагІа электроэнерги зехьа йоаеш а моттигаш нийслу «Малгобекнефть» НГДУ предприятешка. 1978 — 1979 шера помещенешка йовхал хилийтара йолча сезонагІа духхьаль из бахьан долаш зехьа йоаь электроэнерги 400 эзар гаргга киловатт-сахьат хилар. Цудухьа 10 эзар сом гІод тексар управлене. Йоаеча энергоресурсай удельни нормаш оттаеча хана НГДУ технологически службаша дакъа лаццац.

Уж лакха белгалдаьха кхоачамбоацараш нийсденнад «Малгобекнефть» НГДУ кулгалхоша (Н. А. Орехова, К. В. Матвеева, М. П. Лацина) энергоресурсех пайда эцара эффективность лакхъяра кІезига йоанхо еш хиларах, шоай подразделеней коллективаш беча балха боагІача тайпара тІахьожам ца лоаттабарах, доагор, электроэнерги, йовхала энерги зехьа йоаерашкара доагІаш дар хьа ца дехарах.

Электроэнерги кхоира тІехьа республикерча предприятешта юкъе лаьтача социалистически къье дакъа лаьц «Малгобекнефть» НГДУ коллектива. НГДУ подразделенешка йоацаш а электрически сердал дІалдара йола график, дийнахьа а тІехьа электрически лампочица йоагеш моттигаш нийслу. Энергоресурсашта кхомбаре йола гойтара агитаци йоацаш я. Зехьа энергоресурсаш йоаераш бехктокхаме ужаш моттигаш нийслаьц.

«Малгобекнефть» НГДУ халкъа тІахьожама группа (кулгалхо К. Н. Макаренко) бе боагІача тайпара къовсам лоаттабац доагора-энергетически ресурсаш кхоира тІехьа. Халкъа тІахьожама группа еш йола проверкаш талмастеи хан-ханнахьа ца еш я. Белгалдаьха кхоачамбоацараш дІададехаре деш хІама дац.

А. БАШИРОВ,
Нохч - ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама комитета инспектор.

Доазол дехьара

ГДР. Котбус яхача городa юкъе хьалъеш латт Германски Демократически Республике йоккхагІьярех йола теплоэлектростанци. Проект кийчъечеи кертера оборудовани лоттаечеи дакъа лоац Советски Союзо. ГІишло хьалъеча немций доттагІашца цхьана къахьегаш ба Польски Халкъа Республикера специалисташ а. Кердача ТЭЦ-а хьалхара турбинаш болх бе йолайолийтаргья 80-гІа шераш долалуш.

СУРТА ТІА: электростанци хьалъеча.

АДН-ТАСС сурт.

ПРОБЛЕМАШ, ПРОБЛЕМАШ, ПРОБЛЕМАШ...

Пекине бахаш бола хьача мехкашкара нах цецбаьхайр китайски эскара тыла нерттерча управленена гаьна йоацача моттиге хиннача аргІанарча инцидента. Демобилизаци яьча салтий группо хайна бегІа демонстраци йир, бахьан дар балха баха моттиг ца нийсъялар. Демонстрацена юкъе дакъа лоацаш хиннарех цхьабираша бе доахнар уих тайпара йоазош тІадола плакаташ: «Нагахьа санна демобилизаци йича салташта бе болх ца хилча, вІалла салте хила в мегаргвий?», «Тха бесам ба хьалха тхоаш хиннача балхаш тІа юха даха!», «Тха болъо я болх хьабеха!» «Цхьаннка сег а вац тхо дагадоагІаш а тха бела болаш а!».

КНР хьаухача информацех, балха баха вІаштІехьа ца доалаш алхха демобилизованни салтий хинна Іац. Балхазлеи овлаш тІа-тІа кІоаргагІа чудолхаш латт дукха ха йоацаш а тІехьа берригача бахача наха болх Іалашбаьб оаха яхаш лидерашка кхайкадеш хиннача мехка. Тахан вІалла цуьца таралуш доацача кхыдолчоа мукІарло де дезаш я официальни Пекин. КНР Госсовета премьера заместителя Ли Сяньньяна йоахар вай бутт болабеннача хана, хитаргахьа 4 миллион сег ва мехка бе болх боацаш. Цхьабакъда ала боггъо йолаш да, боггъонца йола цифра цІя яьккхачул массехказа лакхагІа я аьнна.

Шийи промышленни предприятешта реорганизаци е йолалуш я хІанз Китай, из бахьан долаш хоалуш кІашаргу заводашкеи фабрикашкеи болх беш бола нах.

Къаьстта ира латт балхазлен проблема кагирхошта юкъе. Цунна тешал ду дукхача факташа. Иштта, Чурча Монголе провинце Хулунбуирски аймака партиено заседани аьлар, цига белгалдоахар «укх шера юкъера школа йистейоаккхаш болча берригнешта хургбац городе бе болх», яхаш. Гирин яхача провинце административни центр йолча Чанчун радиос хоаи бора: «ХІанз торо яц берригача юкъера школа йистейоаккхарашта городе болх бала» яхаш, хІаьта «Воньхуэй бао» яхача шанхайски газета яздора, города Іаьдалаш школаш йистейоаккхарашта балха дІанийсбала гІо де чІоагІа лаьрхІа дале а, бе болх боацаш бисараш юрташка дІабохийтаргба». Дукха ха йоацаш Пекина радио доаладир Фучжоу яхача городерча бе болх ца нийслуш лелача вІашгача саго аьлар. Цо аьнидар: «Тха, городе дисача кагирхой,... йиш яц деш хІама а доацаш улицаш тІа гІолла сакъердаш лела а ха зехьа йоае а... Тхона чІоагІа лов, тІалаттача организацена кагирхой дикагІа йоахо яр а уж специальностех балха дІанийсбар а.»

Дукха а дукхагІа боае бе болх боаца нах городашка хилар бахьан долаш, зуламаш деіта алсамдоалаш латт. «Кантоне, — хоам бу «Файнэншл таймс» яхача ингалсски газета, — бандаша низагІа поездашта тІа а хувташ, экспортни товараш дІакхухь, полицейскешта тІо бетт, поездий лелам телхабу». Городе Ханчжоу шерра яьржай спекуляци, йоалагІа ахчаш тента, хьаеллаш латт лоазарий притонаш. Городе Ухане гучаьннай бийсана низагІа хІамаш кхухьаш а йоахаш а йола бандаш.

Балхазлонца юкъаенна йола цхьаькха проблема я тІехьа дегІаухаш латта социальни пессимизм, къаьстта эттта хьал мишта хувцаргда ца хоача китайски кагирхошта юкъе. «Кагирхой цхьаболча викалашта юкъе, — яздора дукха ха йоацаш «Бейцзин жибао» яхача пекински газета, — гуш я апати, цхьаккха хІама де ца лар, балхаца а дешарца а безам ца хилар, эгара хьарегІа йола индивидуализм яллар...

Л. СЕРГЕЕВ

Идеологически къовсама фронташка

Берригача коммунисташта лоархІаме документ

КПСС бу кхетам балара болх чІоагІа теркалбеш а цунах шоай балха пайда эца йиш йола опыт духьюла хьаст хеташ а болча дунеи тІарча коммунисташта боккха лоархІам бола документ хиннад «Идеологически, политико-кхетам балара болх дІахо тоабарах» болча КПСС Центральни Комитета соцамах.

Дунен еібат хувцаш йола коммунизм хьалъяро, хулаш латтача социалистически хувцамаша де лерхІашдар ихы хІама дац. Сага вахара хьал тоадар мара. Наьха вахара хьалаш тоадар, уж масса а оагІорахьара дегІаахар, сий лакха хилийтар, кхерамзе — уж шоай духьа Октябрьски революци котъяьнна а дукхача мехкашка шоай духьа социалистически хувцамаш хулаш а дола къовсама. болхлой болама шоаш мара ихы доаца бахьанаш.

Цу къовсама толама хоадамбеш дола хьал да дуккхача къахьегамхоша из хьалдоацаш хилар. Цар хьинаре дакъа лацар. Коммунистий парти алхха ше беррига болх цун духьа беш йола объект лаьрхІа Іац сагах. Из болх тІехтьара а кхача гІерта хІама дола саг, цунца цхьан творчески субъект а я. Цунах латт вай болама низ: парте кулгалагІа къахьегамхоша шоаш хувц шоай вахар, шоашта дІатІанийбу шоай паччахьалкхенах. гІуллакхах бола бехктокхам. Амма цунах боал халкъа кхетам баларах, керда строй чІоагІъечара прогресс шийца юкъаеннача цар сакхетача боарамах латт парте бехктокхам.

КПСС ЦК соцамо белгалдоах уж ший оагІорахьара бувзамаш. СССР дегІаеш [illegible] общество хьалъяьлар. Советий Мехка материальни духовнии потенциал Іалаьмате чІоагІа дегІаяр. машар бахьанерча къовсамера КПСС-и Советски паччахьалкхени толамаш — уж еррига сийлахь-йоккха коталонаш советски нах коммунистически сакхетамах кхебе, идейность лакхъе, социалистически Даьхенна мутІахьбе парте вІаштІехьдалар гІа хьаэнна хІама да.

Ха дІаахарагІа зІамиглац коммунистически кхетам балара гІулакха лоархІам, хІана аьлча зІамиглац коммунисташта хьалхашка латта декхараш. хІаьта вай довзоша бера гера Іо а дилац.

КПСС ЦК соцам тІа белгалдаьха идеологически политико-кхетам бaларен балха дукха декхараш актуальни да социалистически содружества кхыча мехкашкарча коммунисташта а. Уж къестаде дезаргда тхалцига, Польше а.

Классови тІемий эггара лоархІаметІара участок хІанз идеологе сфере наьха социалистически кхетам. цар уйлаш. дегаш бахьан, антисоциалистически низаша пайда ийбу дІаятача замах юкедисараш общественни сакхетам чура дІадахара къовсам лоаттабеча я. Цудухьа цунца дувзадения да хьалхашка этта Польски вІашагІкхийттача болхлой парте идеологически болх кІаьд ца луш эргабоахаш тоабара, польски къахьегамхой сакхетам мокх чура дегІаахаро а дунеи халкъашта юкъерча хьалаша а дІадехарашки хьежжа лакхбара а дазьгера декхараш.

Тхоай идеологически, политико-кхетам балара болх беш къаьстта теркам тІабохийт оаха, польски коммунисташа, социалистически хувцамий, къахьегамхой вахара къастам беш долча тхоай строя кердача маьхалений маІан кахага кІоаргга кхетадайтара. Оаха хьаю къахьегама социалистически культура, общественни дисциплинеи граждански сийлеи, чІоагІъю патриотизмаи интернационализмаи уйлаш, кхы а чІоагІъю социалистически Польша хьалъечара цхьоагІо. Тха идеологически, политико-кхетам балара балха ларде латта кІийле я халкъа Польша хьахилар, цун тахаенеи кхоавен, дунеи халкъашта юкъера новнии дерригача дунеи тІарча прогрессен машарен низий керттера бастион йолча СССР-царча цхьоагІонцеи вежарий доттагІаллеиаи дувзадения хилар кхетадеш хилар. Общественна политически кхетам балара принципиальни элемент я тха Польша дегІаяхара керттера проблемаш къестара. пахаддаш йола цун прогресс Іалашъяра гІулакха керттерча лоархІаме дар Советски Союзацара цхьоагІон доттагІали хиларах массава а тешаш хилар. Дукха теркам тІаухийт оаха общества дегІаахара законех йолча марксистско-ленински знанешта пропаганда яра. Дувцар да явленеш Іилма ларда тІа кхетаяреш лоархІам барен методаш юкъарча школай йолаш йолча сетата гІолла йоаржаь ца Іеш, лекцешка, докладашка, агитацега, издательски балхага гІолла дІайоаржае езаш хилар.

КПСС ЦК соцамо кертагІдоах къахьегамхой социалистически бола тешам боабе, цун дегІаахар юкатоха гІерташ пайда духьалбараша психологически диверсеш еш, харцдарех, фальшах, эггара бІехагІча приемех пайда ийбеча идеологически конфронтаце хьалашка идейно-политически кхетам балара гІулакха лоархІам лакхлуш хилар.

Антисоциалистически пропагандаеи диверсешташ духьаларча къовсама юкъе дакъа лоац ПОРП идеологически фронта ерригача звеньяша. КПСС ЦК соцамо нийса кертагІдоах социализмах дола бакъдар.

Эггара хьалха лакхарча боараме яхоачае еза къамийпаччахьалкхений, социальни, экономически проблемаш социализма наькъаца къестаяр толашагІа хиларах, социализма масал гойтача дунеи халкъашта юкъерча отношеней кердача тайпа совленех йола пропаганда.

Публицистике из де деза социализма мехкашкеи капитализма дунеи тІеи латта гІулакхаш къаьгга гуш хургдолаш вІаши нийс а деш. Укхаза лоархІаме я нийса аргументаци а, политичноста боарам а, дика форма а, лоацца аьлча, штампаш декларативностах духьал мел дар. СССР коммунизм хьалъеш латташ хиларо, кхыча социалистически мехкий опыто ма эшша лу цхьаккха хІама хоаде гІерта а из везаш социализма фактически совленаш дІагойтара материалаш, декларативность вІалла хьашт а доацаш.

ХІаьта шоллагІдола дош: хІанзарча капитализма критика.

Цу даьхе хІанз а дукха да кІоаргга анализ а ца еш тІагІоллара дувцараш. Цу тайпарча пропаганда дохадац антикоммунистически центрий дарегІара мифаши духьал дувца харцдараши, из юстара гІолла йода, цхьаккха пайда а ца беш.

Хала да КПСС ЦК соцама ерригa аспект чулаца. Из берригача коммунисташта чІоагІа лоархІаме дола документ идеологически фронта балхахошта дола доккха гІо да.

Юзеф БАРЕЦКИЙ,
ПОРП ЦК член, «Трибуны люду» газета керттера редактор, польски журналистий союза председатель.

(АПН).

Планаши даьраши

КОЛЬСКИ ТІЕХКІОАРГАЯР

Кольски тІехкІоарга скважина нйс эзар метрага кхаьчай. Цу экспериментa Іилман а практически а лоархІамех дувц технически Іилмий кандидата Лев Шакрина:

— Вай цу гІулакха раьза дале а деце а, амма хІанз вай деношке а дунеина гуш да Лаьттан тІерча зона ченаш лакъаш латташ хилар. Цудухьа да пайданеча оахкалашта деш дола тохкамаш а уж хьаяхара балхаш а лаьттан чкъора кІоаргагІарча тІоанашка кхоачаш латташ хилар.

1961 шера бакъдаь дІаоттадир вай специалисташа 15 — 18 километр кІоарга скважинашта буруе деттара эша технически торонаш йолаш хилар. ТІехкІоарга буруе деттар эггара лоархІамегІарча а белгалагІарча а геологически регионашкара лаьттан чкъор йовзара деш хІама дар. Из болх беш гучайовла мегаш я мехкдаьттеи газеи хьахилара, хІаьта иштта лаьттан лохехьарча «мантена юххерча» тІоанашка рудни вещество нийсъялара а къайленаш.

1970 шера мае янкха йолайир Кольски ахгІайрен къилбаседехьарча даькъ тІа Заполярни яхача города гаьна йоацаш 15 километр кІоарга скважина. Де лерхІар лаьттан чкъора эггара хьалха хьахиннача доанъоех лоархІача Балтийски кристаллически шита кІоаргтара ченаш массе а оагІорахьаро тохкар. ЛаьрхІадар скважина хи Іочу ме бода, из шийи кхача бераза кхаччалца цахаддаш образецаш нйелга, лаьттан чкъор тІоанашта декъадалара бахьан довзилга, руда доалла растовраши кІоаргга йоахна пайдане оахкалаши хьахилара «базальтови» тІоано яь влияни йоззар. Кхача лаьрхІача кІоаргалта кхачалехьара лоархІаме мул хилар 1975 шера апреле кхаьчача 7263 метр йолча отметках. Цул тІехьагІа скважина якхара балхаш хаина сонадир, дІахо болх бе торо йоацаш хинна лаьттанна тІера оборудовани хувцара.

Скважина якхара балхаш ахангахьа мара кхачадеце а, Кольски ахгІайрен тІа гІехкІоарга скважина якхара балхий хьалхарча этапо дукха керда сведенеш елар Іилмахошта.

ЛерхІашдар, кІоаргала хІара бІаь метра температура Цельсе шкалах цхьа градус лакхлургъя аьнна. Из дар буруе ший кхача дезаача Іочункхаьчача цигара температура 150 градус кургья яхилга. Цу тайпара «КІаьда» температурни прогноз бурундеттарашта а геофизикашта а ма эшшара яр. Цу тайпара температураш йолаш буруе деттилга а электрометрически тохкамаш делга а дика Іомадаь хІама да.

Цхьабакъда, прогноз нийса хилар алхха тІерча кхо километр болча тІаьна. ДІахо кІоарг ме лу лийрхІачул шозза таргта дукхагІа лакхоара температура. Масала, лакхе йийцача 7263 метрага кхаьчача хана лакхъеннар яц 120 градус гаргга мара. Нагахьа санна цІахо кІоаргалуча хана а температура иштта интенсивно лакхлуш хуле, проектни кІоаргалта кхоачаш из 270 градуса юкъегІортаргья.

МелогІа да цу тайпарча аномале бахьан? Из хоаргда буреве тІехьарчаа этапашкара керда данш хьа а кхача царга хьежача.

Бакъда, кхы а чІоагІагІа цецбаьхар Іилмахой цхьаькха гипотеза йохаро. Цо лерхІаш дар лаьттан чкъорана кІоаргга кІал цхьаккха хи растворашка хувцалуш йолча газий процессаши вІалла хила йиш а яц аьнна. Фактически гучадаьннад, йиъ километри ах километри совгІа кІоаргача водород, гелий, метан, углекислота, биогенах яьнна еза-йоккха углеводородни веществаш а йоакхаш дола нйттІа, хІама чакхдоалийташ дола тІоаташ хилар.

7263 метрага кхаьчачул тІехьагІа Кольски скважина тІа монтировани яьр лаьрхІача технически заказагІа Уральски машинашъеча заводе хьаьча кердача установкана. Хила йоагІача тайпара, керда установка шийла хьалха хиначул ина болашагІа я, 24-эза вІаштІардаь пІенош массел лакхача цун вьшка 300 тонн совгІа бозал дола хІама айе ина болаш я. Буруе деттача машинаштеи механизмаштеи управлени ю автоматически компьютера гІоаца.

Цул совгІа, мухь хьалъийбеча оборудоване комплексаца юкъеболагІа скважина якхара йолча традиционни схемаца цхьана инженераша оттаяьча (аьрхІдена оста хувцара буруе детта колонна хьалъайяра операци буруе деттара процесса юкъейккхача хана) колонна хьал а ца йиеш скважинана цахаддаш буруе тохара методах пайда эца йиш хулийта совнагІа йола технически оснастка.

Цу метода чулоацац латт аьрхІдена оста турбобурах доаллашеха болата каната гІоаца дІачІоагІъяь йоакхача турбай колоннаца чура хьалтІадаккха ший торо хиларах. Цо торо хулийт аьрхІдена оста кердачунца хувцара эша ха 4 — 5-эза лоацъе.

Хьалхарча этапе а санна, скважинана буруе тох хал дииза кІоарггачара лоаман породай образецаш а йоахаш. Лаьтта хьалтІаьнкха кери йоахала ахйоакх херхаца. Цхьа дакъа паччахьалкхена лаьрхІа дІадилла дІачуяу. шоалагІдар масса а оагІорахьара тохк.

ХІанз укх сахьате кристаллически породашта рекордни я Кольски тІехкІоарга скважина. Балтийски шита тохкамаш делга дІахоькош да.

(АПН).

Никарагуа патриоташтеи диктатора Самоса къамах гвардени юкъе чІоагІа тІом латт. Граждански наха хьалловцаш болча повстанцаша хьа а лаьца бера дІахецаьц 20 совгІа города мехкара нах баха моттиги. ХІанз тІом беш ба Никарагуа столице Манагуа.

СУРТА ТІА: мехка патриотий Манагуа улицашка.

АП-ТАСС телесурт.

НАЬХА МОГАШАЛ ЛОРАЮ ХАЬХО

— Хьай балхах фу хет хьона, — аьнна шийга даьхча хаттара жоп луш, Грозерча сихача медицински гIон больница лоро Ведзижев Руслана аьлар.

— ЗIамига волча хана дена сона дукха безар лорий болх. Миччахьа а кIай халаташ тIадувха вах бIаргабайча, «харт» аьле дог тохалора. Цудухьа 1966 шера итт класс яьккха воаллаше а Астрахански медицински институте деша вахар со. 1975 шера из институт чакх а яьккха укх больнице балха вера. Цу хана дена укхаза болх беш а ве. Боккъалдар аьлча, ер а боацаш, кхы болх вйса мишта бергбар а хац сона. Изаал дего къоабалбаь тIанийца болх ба ер.

Ший болх дика баь ца Iеш, хьинаре лелабу Руслана общественни болх а. Политинформатор а ва из, дешархошта лорий яхетам луш дукха лекцеш а еш цо городерча дуккхача школашка. Укх шаккхе а болх Руслана хьинаре кхоачашбеш хиларах цунна тийнаай республика унахцIено лораяра министерства сийлен грамоташ, кхыдола совгIаташ. Ший балхах лаьца дувцаш, Руслана дIахо йоах:

— Дагадоацаш дола хIамаш дукха нийслу тха балха. Массаза нийсденнад хила бахача наха гIо-новкъостал делга, уж Iоажалах боахаш дола гIулакхаш.

Тхо долча болх беш болча лорашта хийла нийслу балха, цIи яьннача моттиге чоаваш яьча наха гIо-новкъостал делга. Саг верзаваь моттиг нийсъелча цул доккхагIа совгIат дац лорашта. Цуморча наьха баркалле, цар юхь тIа велавалер далара дезагIа хIама дац тхона.

Русланахи цуя балхахи лаьца больница керттерча лора заместителя Аушев Тагира дувц:

— Руслан дика саги хьинаре болхлой ва. Ший болх Iалаьмате бехктонкаме лелабу цо. Шийна тIадиллар сихен дикем кхоачашдеш, хьинаре болх беш, шоай коллектива балха мутIахьа волаш, цамогаш болча нахаца Iинерза, царна шийна могаш дола гIо-новкъостал ве кийча хилар да цув самалех керттердар.

Тхо къасташ, тIехьа тIайоагIача хана де лерхIачох лаьца Руслана аьлар:

— Сай квалификаци лакхъе аспирантуре ваха дага ва со.

Ший дагалаттар цо кхоачашдергхиларех дог тийша ва со, хIана аьлча даьсса хабар ца дувцаш, ший дагалаттар кхоачашдеш нахах Руслан воландаь.

К. МАРЗИЕВ.

Массехк ди хьалха Грозерча В. И. Ленина цIерагIча майда тIа гулбеннача наьха дика тIайийцар ВЛКСМ ЦК-н «Техника — молодежи» яхача журнала редакцен вIаштIехьаьккхача хьалхарча пятилетка 50 шу динзара хетаяьча XIII Ерритсоюзни автопробега доакъошхой. Цун маршрут чаьнйолл хьалхарча пятилетка а вай деной а ударен гIиллош йолча моттигашка гIолла. Автопробега дакъа лоацаш ба шоай конструкцех тайп-тайпара машинаш хьаьь нах.

Грозне кхачалехьа Волгограде, Дона тIарча Ростове, Волгодонске, Ставрополе, Нальчике, кхыча городашка хиннача автомобилисташка дIайха моаршал делар ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Г. Эльмурзаева, комсомола горкома секретара В. Чечела, ДОСААФ городской комитета председателя А. Дутова, къонача техникий станце Iомалуш волча дешархочо Цечоев Руслана. Митинге шатта къамаьл дир автопробета командира инерал - майора М. Н. Иванова.

Цул тIехьагIа шоай автомобилаш а уж лехкара шоай говзал а гойтар хьаьшаша.

ВархI эзар километр бIаьха бола автомобилистий никъ дIахо Махачкала, Сумгаит, Баку, Кировобад, Ереван, Тбилиси яхача городашка гIолла чакх а баьнна городетурпале Новороссийске йистебаргба.

СУРТАШ ТIА: хьаьшашта грозненцаша духьал дена тух-сискал; автомобилисташа шоаш хьаьь микроавтобус.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

КЕРДА СТИХАШ

ЯНДИЕВ Джамалдин, Нохч - ГIалгIайчен халкъа поэт.

БIАЬСТИ

Яьагlа бlаьсти, йоагlа
Чоько чоабол нийца,
Сиганаре догlа доагlа
Дошо малх лувчебаь.
Арешь, фордаш доахаш,
ЗагIа мллеш доахаш
Гаьнара хьоьшей юрта уст.
Тхьайса мила леьтта,
ГIадингаш деьке,
Сомодаьккха,
Мукъадаьнча сеша,
ПIоздаьнна, сихденна,
Голаш етташ.
Леьтта хьесташ
Мела тоэтоигаш ул.
Ай, да ма езтlа, хьо!
Ва сийрда Дуне!
Ма йокхе тамаш я хьо,
Ма боккха ниэ ба хьо.

ПЛИЕВ Амир

Со жиманаш сетем лазаш,
Ваш ца могаш гlo деваш,
Урзешта кlал сийцаваш,
Тешам бейна вийцаваш.
Дог цlена де са хазаца,
Безам боккхе ба балзаца.
Хаинь деза сона сий дуккагlа,
Хlана дац со Даьлла дезагlа.

* * *

Ираз... Юоарга да цун малаж,
Цьаьдола ираз кхоннаре зша
елкха баьхан.
Езар мутlаьла хилча иразе
хул цьаьвар,
Цьаьвоалеи уйлаш
кхоачашхул кордиме малар.
Ца хилча а за сискал,
тlадуьха баракьа,
Со вахаргвар хьашташ
кхоачашдоьна, гlоза
Хlама санна ираз тlелестаре
советски халкъа,
Адамий дезаргдецара тlеме
lезаш оза.

* * *

Куьга говзал йолаш вале,
Вошa, цунах доккхаш дел.
Говза халтар де хоаш вале,
lа из кlаьд ца луш тоадел.
Ишли ала хойа хьайна
Гlертал илли динагlа дакка—
Баьдде, хьо ма гlерта хьа а
дайна
lаьрта хьагl совьнилле.

АРЧАКОВ Сали

Лаьтта дар де хьекаш,
Массагl да уж хьона,
Баьде бе-бе де уж,
Зизаш санна беша.
Вol цlаварга нана
Хьекаш мгlа чlоагlа.
Наьна хьамар — вона
Дуьзал бегlа бlоагlа.
Зlамига е доккха
Хьежа доацаш дар
Корадергдаш етта:
Зиза дар, зунгат дар.
Хьежа доацар ма вий
Видаьр вазаро,
Хьежа долаш вакор
Даьнъалвьр ва цо.

СПОРТ

Футболах лоамаш Нохч-ГIалгIайчен кубок яккхара лаьрхIа дола къовсамаш да дIахьош.

АргIанарча туре «Пригородный» совхоза виналаша счет 1:0 йолаш толам баьккхар Грозненски «Локомотивагара». ХIаьта бурув деттача балхий Грозненски управленерча спортсменашa счет 5:0 йолаш эшабир Гудермесера машиниваьккахой.

* * *

Грозне дIайихьача городерча шахматистий бакцтурнире хьалхара моттиг яьккхар СССР спорта мастералла кандидата Мелкумянц Николая.

* * *

Кастта Америка ВIешагIкхийтача Штаташка дIахьоргьа яйгача атлетиках США а Советски Союза а вIашагIтехача командай матч. Цига дакъа лоацаргда Нохч-ГIалгIайчерча спорта мастера Тужикова Лилас.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Наьсарера юрта боахама болхлой тIатеIIа къахьегаш ба доакъар Iалашдечен кхашка дIайийнача хIамашта оасар дечеи.

IуйрIйна деаз сарралца къахьегаш кхашка ледача юртахой хьашташ кхоачашдеш ба Наьсарен райпо болхлой. Сурта тIа вайна гу нах а салоIаш йола делкъа ха хьаьтттача хана механизаторашa болча еча автолавка. Цун заведующи ва Марзиев Руслан (сурта тIа аьттехьара вар).

И. ПЛИЕВА сурт.

ДАЙ-МЕХКА ГIОЛЛА

Тарки-Тау хьалтIаваьлча

Городе хьачубоагIача вай къахошка моаршал а хоатташ латт кхерах ваь говрбьрий — Дахадаев Махач. Революционер, лоаман мехка — Дагостано — Советски Iаьдал оттадеш лаьтта халкъа къовсам вIаштIехьбаьнниар. Цун цIи лелаю автономни республика столицас — Махачкала. Города малхбоалехьа улл дерригача дунеш тIа эгтара боккхагIа бола Каспийски Iам, малхбузехьа — Европе эгтара лакхагIа дола Кавказски лоамаш. Дагестане 1,5 миллионага кхоачаш саг вах, царна юкъе — тIехьа итт совгIа къамаш да. Цуяца дукха задепна да сакъердаме легенда: моцагIа, метташ декъаш вола даьла Акай, хIаране чу цхьацца мотт чуулача тускарех ворда а етта, дуне мелда ваха араваьнниав. Цу хана Дагестане наькъаш хиннадац, ворда харца а хьарив тусвараш Iо а лийга, метташ дIа-юхи даьржад. Кхы уж хьагул а да дена «Шоаш дIашийелургда-их шо!» аьнна дIаваха Акай.

Хала да тема, революцеа хилалехьа Махачкала пачча-хьа Россе йицъенна моттиг а, городе баха нах, берригаш а хIана бац аьнна йоазув ца хоеш а хиннаб, аьлча. Города керттерча магистрале, баьццарча дувзаро къайлаьккхача Ленина цIерагIча улица тIа. Дагестана халкъа поэта Гамзат Цадаса — драматургена, публициста, прозаика, басенш язадархочунна, поэта, наьна литература тохкамхочунна оттадаь ваьяттиг латт. Тахан лоамашкарча юрташка бахача боккхийча наха, наьаш санна кхувл Цадаса мутIорм. ХIанзаре нача персаьнниа чо мяссел битгъа бола аьшксаьрг бахьийтаб Кавказе: шоашта хой яр шоре хьабел, аьнна. Цхьа ха яьннача гIолла Кубачерча дошо пхьараша юхабахьийтаб аьшксаьрг, бакьда из... чура баьсса хиннаб.

I степена дипломаш, Париже, Монреале, Осаке хиннача дунен юкъерча выставкашка тийнна дошо медалаш — цитта боагIаш бола мах баьб кубачинскеи дошо пхьарий творчествах. Лоаман юрташкарча кулга говзал йоллаача наха хьадаьчунах динагIа дар Махачкалерча изобразительни искусствай Дагестански республикански музее да.

Махачкала тIаьръюкъе уллаш санна, ерриге бIаргагуча Тарки-Тау яхача лоаман тIа хьалтIаваьлча хеталу городе бахача наьха керттера професси каменщик я аьнна. ХIанзалца ца хиннача тайпаре, массаниахьа дукха вIаштIара даь цIеноаш хьалдеш латт. Махачкала дегIаахара Московски архитектурни институте оттаьь Генеральни план я вахаре кхоачашбеш латтар. Архитекторашта йицъеннаш маркаш а планаш а. Вай мехкара масса йолча моттигашкара уллаш зарлаьа бола туристаш раьза ба хьесталуча Каспийски фордана, ниэ болча лоамашта, сийрдача къулбехьарча малхана.

Дукха доттагIий ба города. Мохк аьга а аьга Дагестана дуккхача районашка зе даьча 1970 шерарча халача аьтхки берриге мохк бар цунна новкъостал деш. КIезига зе динзар цу хатеро Махачкалана а. Лоаман мехка столице, лоамаш долча оагIорахьа хIана керда кварталаш хьаьлаяьй. ДоттагIаен кварталаш саьна сийрдача лоамашта, хIиэ боагIа. Театраш, концертни залаш, филармоне хьалл лIараш. Каспе дувчача, Кавказски лоамаш кьайлаькккхача, хьалха крепость хиннача, кIаиз кхо злар саг вахача Махачкалас ваьша тIавзц наьаьхо.

Сарраха, Тарки-Тау тIагIолла малх дIахьайла баьлча,-зэараш йолча цIераша сийрдалоннх города. Тарки-Тау ...

Н. РАТКОВСКАЯ, АПН корр.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хан».
8.40 — IуйIранара гимнастика.
9.05 — «Тхоца кхоачашде, оаха хьона кхоачашде, тхоа дукагIа кхоачашде». Германски Демократически Республикера передача.
10.05 — «Цоалтхьен хьоалагIа» яха художественни фильм.
11.30 — Абхазе Паччахьалкхен академически хора концерт. Йистедаьча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Юрта балха денош». Кинопрограмма.
15.50 — Мендельсон. Номер 1-гIа бола симфони кхочаш... Центральни телевиденен Ерригсоюзни радион симфонически оркестро.
16.25 — Хьа лекински библиотека. «Сийлахь - боккха почин».
16.55 — Беранта дола фильм. «Хьаштдар дIаиэхала йиш я» яха телевизионни художественни фильм.
18.00 — «Зурманкаш, шоай дола моттиг хьайбаэзийта!».
18.30 — «Самукъале веташ».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Iалман вахар».
19.30 — Центральни телевидене экрана тIа эгтара хьалха. «Сеналар» яха художественни фильм (Инди).
21.00 — «Хан».
21.35 — «Документальни экран». Йистехьача — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

18.00 — Паччахьалкхен Житомирски музыкальни - драматически театра спектакль. Перерывах — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий а гIалгIай а меттала).
20.10 — «Безаран закон», Киноочерк.
20.25 — 79-ча шера платтий наькъашка гIолла. «Ший хашиаль а ца дойташ а ...».
20.45 — Алексеев. Творчества наггIанаш.
21.40 — «ГIайре Оахкоай» яха телевизионни художественни фильм.

29 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хан».
9.40 — IуйIранара гимнастика.
9.05 — «Орленок» цIерча телестуде концертни зал.
9.50 — «Соманалр» яха художественни фильм.
11.20 — «ГIулакхий восал» яха телевизионни документальни фильм. Йистедаьча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Латвийски ССР-ах долча документальни фильмай программа.
16.05 — «Эрсий къамаьл».
16.35 — «Надеш доал Узбекски ССР халкъа артиста Зиаировах».
16.50 — «Москва а москвичаш а».
17.20 — «Къонача спортсменна йоккха арена».
17.50 — «Пятилетка со къонала» яха хьалхарча пятилетка гIишлой йола телевизионни очерк.
18.25 — «Дерригa хар лоа сана». Киножурнал.
19.05 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Саг. Лаьтта. Вселенная».
19.45 — Паччахьалкхен Кьалбасеса эрсий халкъа хора концерт.
20.10 — «Сийлаь-боккхача Даймехкан» яха киноэпопея. «Польша мукъаьккхар» яха 16-гIа фильм.
21.00 — «Хан».
21.35 — «КIай байцаш» яхача искусства фестиваль. Балета сийре. Ленинградера передача. Перерывах «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

17.00 — Документальни фильм.
18.05 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий а нохчий а меттала).
18.30 — «Хьа горизонташ».
19.00 — «Телевизионни хьаьна аIа».
19.40 — «Депутатски гIулакхаш» (гIалгIай меттала).
20.00 — Концерт.
20.40 — Кхоана информационни радиопередачаш дIа да.
21.00 — «Боккха дезал». «Цхьан меттах» яха телевизионни документальни программа.
21.40 — «Безамга дола хай» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери.

РАДИО

28 ИЮНЬ

6.40 — «Юрт: гIулакхаш а лехкарш а» (гIалгIай меттала).
6.55 — Ахчараш (гIалгIай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.32 — Грозненски районерча «Юбилейный» яхача совхоза доаркина Хамбахмадова Зайнита доал музыкальни радиопередача (гIалгIай меттала).
8.40 — «Школа, кхааналхI» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
9.15 — Вай ловзаргаш. Къамбеседа - ХIорсишакьаьра передача (гIалгIай меттала).
9.30 — Дее тенах (эрсий меттала).
9.40 — Ахчараш (эрсий меттала).
9.45 — Лаккара совгIат динвар. Корреспонденци (гIалгIай меттала).
10.00 — Передачай программен хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — Пахмутова. «Кьалс» яха вокальни цикл (эрсий меттала).
10.20 — «Дето хьекаргIа» (нохчий меттала).
10.40 — «Микрофонаца Грозне гIолла» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
15.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

29 ИЮНЬ

6.00 — Эффективность йолаш идеологически болх дIабахьар. «Коммунистана могаду». Беседа (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къахьегама ди дIадолалу». Концерт (нохчий меттала).
9.15 — «Дика гIулакхаш дIадоладераш». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
9.30 — Йоазонхой съезд чакхьаьннача тIехьагIа уйла яр. «Поэзи а гражданственность а». Арсанукаева беседа (гIалгIай меттала).
9.50 — Ахчараш (эрсий меттала).
10.00 — Передачай программен хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — Хьалхарча лелаечара кIорваьнех бола найда аьа. Геритача истола тIара беседа (эрсий меттала).
15.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

БАЛХА ХЬЕХ

Тамбовски областерча «Пластмасс» яхача Котовски заводе массахана болх бе хьех химически производства операторашa аппаратчикаш, слесараш, электромонтераш, контрольно-измерительни приборий автоматикан электрослесараш, газоэлектросварщикаш, плотникаш, каменщикаш, жестянщикаш, штукатураш, малараш, тайп-тайпара балхаш дераш.

Специальность йоацаш бараш производства процессе специальность Iомае йиш йолаш ба. Заводе иштта дIаэл юкъера образовательни школаш чакхъьхараш а. Цхьаь болча наха дика кийтъьча общежитера моттиг лу, цIезина дезал бараштa — дезал чубахача общежитера цIа лу пхьа шу далалехьа.

Цу хьакъехьа дукхагIа ха безам бар ха йиш я балха нах дIахьежабарен информацен бюро, город Грознера Победа проспект, 40 адресагIа а Урус-Мартановски, Сунженски, Наурски, Шелковски, Шалински райисполкомашкарчен городашка Гудермесе, МагIалбике — горисполкомерчен къахьегама болча уполномоченнешка гIолла.

УКХАЗА КИЙЧБУ ЮРТА БОАХАМА ГОВЗАНЧАШ

КАГИИ НАХИ МЕХКАРИИ!

МалагIа говзал хоржаргья, вахара малагIа никъ лохаргба, миччахьа деша гIоргва— цу тайпара хаттараш хьалхаша отт школа чакхъьниахачоа.

№ 1 йолча Серноводски юртарча профтехучилища дIахоьт укх профессегIа 1979 дешара шера училище деша нах дIачуэцаш хилар:

1. КхоалагIча класса тракторист-машинист. Дешара ха 1 шу, стипенди 10 — 20 сом, тIехдика дешачоа стипенди 25 процент дукхагIа тел. Деша дIачуийцараш мах боацаш дийнаьа кхоаза дуача хIаманца, тIадувхача барзкъанца Iалашбу (юкъера лаьрхIача бетта доагIа алаш а дусаш боахамо хьожабаь баькхараш боацаш). Деша боагIараш 15 шуи 6 бутти баьнnен кхы боккхагIен хила беза.

2. КхоалагIча класса тракторист-машинист. Дешара ха 8 бутт, стипенди 96 соми 77 кепиги (мах боацаш долча дуача хIаманен тIадунхача барзкъанеи метта), дIачуэц 1979 шера юкъера школа чакхъьякха, школе машиноведени курс яьккха бола нах.

3. Слесарь-ремонтник (тракторашта, автомобилашта, юртбоахама машинашта ремонт ераш). Дешара ха 8 бутт, 96 соми 77 кепиги стипенди я телаш, «Госкомсельхозтехника» объединенена лаьрхIа кийчбу. ДIачуэц 1979 шера юкъера школа чакхъьякха, школе машиноведене курс яьккха бола нах.

4. «В», «С», яхача категорегIа вола водитель. Дешара ха 5 бутт, стипенди 10 — 20 сом, тIехдика дешаш бараштa 25 процент дукхагIа лу стипенди. Деша дIачуэц 8 —10 класс чакхъьниха 17 шуи 2 бутти баьнараш.

Училище дешаш йоаккла ха къахьегама стажаца дIалоархI. ТIехдика дешаш училище чакхъьнихараш деша хьожабу юкъерчен лакхерчен дешара заведенешка. Уж чакхъьхараш техник-механик, производствени дешара мастер, инженер-педагог хул.

Училище клуб, спортивни зал, спортплощадка я. Болх беш я художественни самодеятельностех технически творчествах кружокаш, спортивни секцеш.

Занятеш йолалу 1979 шера 1 сентябре.

Училище деша безам болчо хьачулу директора цIерагIа: заявлени, дийша хиларах дола документ, медицински справка, вахача моттигера справка, дезал дукха-кIезига хиларах йола справка, диъ фотокарточка 3 х 4 размер йолаш, характеристика. Водителаша хьачудала деза 4 х 5 размер йола фотокарточкаш республикански водителий комиссера медсправкех.

УЧИЛИЩА АДРЕС: Нохч-ГIалгIай АССР, Сунженски район, Серноводск яха юрт, дешара городок.

БАЛХА ГОВЗАЛ IОМАЕ А ДIАХО ДЕША А АЬТТУВ БА УКХАЗА

№ 4 йолча юкъерча профессионально-технически училище 1979 — 1980 дешара шера дешархой деша дIачуэцилга

ДIАХОИТ

укх специальностех:

8 класс чакхъьккхараштa:

1. Бурильщика гIоача.
2. Автомобила ремонт ю слесарь.
3. Электрогазосварщик.
4. Электромонтер.
5. Химически анализа лаборант.

Дешара ха—3 шу.

Училище чакхъьккхараштa дIалу юкъера образовани яккхарах дола диплом, 3—4 разрядагIа квалификаци а лу.

ТIехдика дешаш училище чакхъьккхараш вузашкеи военни училищешкеи деша хьожабу.

10 класс чакхъьккхараштa:

1. Бурильщика гIоача.
2. Гlишлоихо-отделочник: штукатур, маляр, плиточник.

Дешара ха—1 шу.

Училище чакхъьккхачул тIехьагIа 3—4—5 разрядагIа квалификаци лу.

ТIехдика дешаш чакхбаьнараш льготни условех вузе деша хьожабу.

Деша воагIачо хьачудала деза документаш:

1. Дешархочун дай-ноаной заявлени.
2. Образованех дола тешал.
3. Ваь ха тIайола тешал (16 шу даьнараш — паспорт).
4. Вахача моттигера справка.
5. Школера характеристика.
6. Автобиографи.
7. 3 х 4 размер йолаш ялх фотокарточка.

Медицински комиссегIа чакхвоал училища санача направленех.

Медкомиссех чакхваьннар экзаменаш йоацаш училище деша дIачуэц.

Училища адрес: г. Грозный, 364029, 12 участок СГПТУ-4. Автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5, «12 участок» яхача уж соцача кхачалца.

Хоаттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 20—25, Грозне 22—24 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп - тайпарча сагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 13—18, дийнахьа 25—30 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Вела а къежаш ешаргья

«ЮМОРИСТИЙ МАККА»

Янтры яхача хин йистте, баьццара дувкар а долаш уллача болгарски города Габровона гаьннара бIаракьежача из лоаман курорта тара хет. ХIаьта из йоккха, промышленни а культурни а центр я, тIаьши скульптурни памятникаши дола город я.

Габровех каст-каста оал «болгарски Флоренция», «бIаь памятника город», «кхаь тамаша город». Бакъда, дукхагIа цох оал «белама дерригача дунен столица», е «Юмористий Макка».

Цкъа «гучаяьнна» из сакъердаме, вахар дукха дезаш йола город тохкаш юмористашеи сатирикашеи геттара чIоагIа экспертиза яй. Иштта, болгарски юмористаша лаьрхIача гучадьнинад Габрове юкъ-юкъе лелхаш йолча белама бомбас во мел дар дIадоаккхилга, габровски белама телача токо эгтара яиз болаш йолча ТЭЦ-а турбинаш кхестае могаргдолга. Боккъонца йола сенсаци хилар Малхбузен Германерча йоазонхочо Э. Фишера Габрове гIолла чакхдоалача Янтре чура хий белаамо бIаргашкара Iоахийтача тIадамех хьахиннад аьлча.

ХIаьта нагахьа санна Габрово ца хилча? ТIаккха дага а лаьца хьае езар из. Йоах укхаза.

«Габровцаш санна бола нах а бац», — яхаш дувц укх городе бахачар. Шоай кхоачамбоацарех беле а белаш сакъердаме анекдоташ вIашагIдехкад цар, дерригача дуненна хIаман хьисап долаш, маькара, хIаман чIоагIа кхом беш хиннача шоай даьша лелададьр дувц цар.

«Миштае тахана габровец?» — аьнна хоаттаргда дуккхача гааст дешараша. Дувла тхаьнига, шоашта бIаргагургва шоана: из тIах аьнна, гIулакхаца ва, хIама хьадеш, хьакхоллаш ва, дог цIена, хьаьшна везаш ва, хIаьта Iалаьмате чIоагIа юмор йолеш а ва. Хьмбераш в боацаш, габровцаш ба дерригача дунен тIарча белама говзанчий форум гулъераш а. Габровцаш ба дунен тIа цаI мара доаца сатиран юморен ЦIа даьраш в. Из кизгахи мраморахи тIех дика хьаьль дворец — белама боккъонца йола музей. Цун залашка хьахьекхай массе мехкашкарча эпохашкарча театре, кино, музыке, цирковой искусстве, графике, фольклоре йола юмор. Укхаза го йиш я дерригача дунен тIара карикатураш, царна юкъе Эффеля, Бидструпа, Кукрыниксий, Нонсерча, Ганерта. Перурча къоначa художникий произведенеш а йолаш... Сатиран юморен ЦIагIа чакхъйоах зIамигата формах йола карикатуран сатирически пластикан традиционни биеннале, живописе йолча сатиран юморен дерригача дунен биеннале.

Ши шу массаза доал май бетта Габрове сатиран юморен къаман фестивалаш хул. «Дуне ца дохаш дисад, из делаш хиннадаь» яхача цун девизо дерригача дунен тIара юмор дукха езаш бола нах тIаувз. Укхаза тха наьха сакъердаме йолча юморца пар вIашагIкхетар хул, царна болгараш а болгарашта уж а бовз, оо дар, ваха ца эшар дIадаьккха цIендеш бола белам вIашагIболлаш шоай низ вIашкатох.

Фестиваль йолча деношка городе готта хул. Укхаза бувцаш бар белама мотт ба. Карнавальни лелар, бал-маскарад, сакъердаме спектаклаш, наха дувца къамаьлаш — фуд укхаза доацаш... Фестивальни тамашех хьаьшай белладеш. Дерригача дунен тIара гулбеннача белама говзанчаша кIоаргта а цIенхашитта а Iомаю сатиран юморен проблемаш.

Укх шера Габрове баьккхача хьаьшашта цIаькха а гойтар пIрчадар, чамбоалар дувцаш бола «Фотобелам», «Кич» яха выставкаш (выставке гулъяьй хоаь доаначуа обрзеши — кIувсалгаш, открыткаш, кхы цитта дIахо дар), вешa 100 шу далара хетадаь, воккаш волча французски карикатуриста Оноре Домье балхаш. Укхаза зца йиш я дерригача дунен тIарча юмористий «Белами лахарен» яха сборник. ХIаьта аьттув боале — кхоачаргья «Говза Петр» яха керттера литературни приз.

Лилиана СЕРАФИМОВА, болгарски журналистка. (София-пресс-АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьной — 9-24-07; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ02281. «Грозненский рабочий» издательство, типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3949.